

**SPRAWOZDANIE Z DZIAŁALNOŚCI
POWIATOWEGO CENTRUM
POMOCY RODZINIE W ŁOMŻY
ZA ROK 2019**

Łomża, marzec 2020 r.

SPIS TREŚCI

WPROWADZENIE	3
REALIZACJA ZADAŃ.....	9
I. Rodzinna i instytucjonalna piecza zastępcza	9
1.1. Zadania własne powiatu z zakresu systemu pieczy zastępczej	13
1.2. Współpraca międzyinstytucjonalna	30
II. Domy pomocy społecznej	35
2.1. Dom Pomocy Społecznej PKPS im. Wiktorii Kowalewskiej w Łomży	36
2.2. Dom Pomocy Społecznej PKPS im. Wiktorii Kowalewskiej – filia w Kownatach.....	39
2.3. Dom Pomocy Społecznej pw. Św. Franciszka z Asyżu w Tykocinie	42
III. Realizacja zadań pomocy społecznej z zakresu administracji rządowej realizowanych przez powiat	47
3.1. Środowiskowy Dom Samopomocy w Kownatach	47
IV. Działania z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie	54
4.1. Realizacja powiatowego programu przeciwdziałania przemocy w rodzinie	55
4.2. Program korekcyjno – edukacyjny dla osób stosujących przemoc w rodzinie	59
V. Rehabilitacja społeczna i zawodowa osób niepełnosprawnych	61
5.1. Rehabilitacja społeczna	63
5.2. Realizacja programu „Aktywny Samorząd”	64
5.3. Dofinansowanie tworzenia i działalności warsztatów terapii zajęciowej	68
VI. Projekt „Liderzy Kooperacji”	72
WYKAZ POTRZEB W ZAKRESIE POMOCY SPOŁECZNEJ NA 2020 ROK.....	78
WYKAZ POTRZEB W ZAKRESIE PIECZY ZASTĘPCZEJ NA 2020 ROK	79

WPROWADZENIE

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Łomży zostało utworzone na mocy Uchwały Rady Powiatu Łomżyńskiego Nr IV / 17 / 98 z dnia 29 grudnia 1998 roku. Jest samodzielną jednostką organizacyjną pomocy społecznej powiatu łomżyńskiego.

Misją Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie (PCPR) jest pomoc społeczna mająca na celu umożliwienie osobom i rodzinom przezwyciężanie trudnych sytuacji życiowych, których nie są one w stanie sami pokonać, wykorzystując własne uprawnienia, zasoby i możliwości.

PCPR wspiera osoby i rodziny w wysiłkach zmierzających do zaspokojenia niezbędnych potrzeb i umożliwienia im życia w warunkach odpowiadających godności człowieka. Zadaniem Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie jest zapobieganie trudnym sytuacjom życiowym poprzez podejmowanie działań zmierzających do życiowego usamodzielnienia osób i rodzin oraz ich integracji ze środowiskiem społecznym.

Centrum realizuje zadania własne powiatu i zadania zlecone przez administrację rządową, z zakresu m.in.: pomocy społecznej, pieczy zastępczej, przeciwdziałania przemocy w rodzinie, rehabilitacji społecznej osób niepełnosprawnych – określone m. in. w:

- ustawie z dnia 12 marca 2004 roku o pomocy społecznej (Dz. U. z 2019 roku, poz. 1507, ze zm.);
- ustawie z dnia 9 czerwca 2011 roku o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U. z 2019 roku, poz. 1111, ze zm.);
- ustawie z dnia 11 lutego 2016 roku o pomocy państwa w wychowywaniu dzieci (Dz. U. z 2019 roku, poz. 2407);
- ustawie z dnia 27 sierpnia 1997 roku o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (Dz. U. z 2019 roku, poz. 1172, ze zm.);
- ustawie z dnia 29 lipca 2005 roku o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. z 2020 roku, poz. 218).

Organizację i zasady funkcjonowania Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Łomży określa regulamin organizacyjny, który został zatwierdzony przez Zarząd Powiatu Łomżyńskiego.

W PCPR zatrudnionych jest obecnie 10 pracowników, z których wszyscy legitymują się wykształceniem wyższym. Centrum kieruje Dyrektor posiadający wymaganą specjalizację z zakresu organizacji pomocy społecznej¹.

PCPR w Łomży jest jednostką budżetową. Swoje wydatki pokrywa bezpośrednio z budżetu powiatu łomżyńskiego, a uzyskane dochody odprowadza do tego budżetu. Na system finansowania PCPR składają się: dochody własne powiatu, dotacje celowe z budżetu państwa na realizację bieżących zadań własnych powiatu oraz zadań z zakresu administracji rządowej zleconych powiatowi, a także dotacje z Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych.

Zadania realizowane przez Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Łomży wynikają między innymi z obowiązującej wersji „*Powiatowej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Powiecie Łomżyńskim na lata 2016 – 2022*”. Dotyczą one rozwiązywania bądź minimalizowania głównych problemów społecznych – bezrobocia, ubóstwa, kryzysów rodzinnych, przemocy w rodzinie, sytuacji osób niepełnosprawnych, sytuacji dzieci pozbawionych opieki rodziców oraz sytuacji ludzi w podeszłym wieku.

Do głównych zadań realizowanych przez PCPR w Łomży w 2019 roku należało:

- organizacja rodzinnej i instytucjonalnej pieczy zastępczej;
- organizacja i nadzór nad funkcjonowaniem domów pomocy społecznej oraz umieszczanie w nich skierowanych osób;
- organizacja i nadzór nad funkcjonowaniem ośrodka wsparcia dla osób z zaburzeniami psychicznymi (środowiskowego domu samopomocy) oraz kierowanie do niego zainteresowanych osób;
- podejmowanie działań z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie;
- podejmowanie działań z zakresu rehabilitacji społecznej osób niepełnosprawnych.

¹ Zgodnie z art. 122 ust. 1 ustawy o pomocy społecznej.

Zadania własne powiatu z zakresu pomocy społecznej realizowane przez Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie:

- 1) opracowanie i realizacja powiatowej strategii rozwiązywania problemów społecznych, ze szczególnym uwzględnieniem programów pomocy społecznej, wspierania osób niepełnosprawnych i innych, których celem jest integracja osób i rodzin z grup szczególnego ryzyka – po konsultacji z właściwymi terytorialnie gminami;
- 2) prowadzenie specjalistycznego poradnictwa;
- 3) przyznawanie pomocy pieniężnej na usamodzielnienie oraz na kontynuowanie nauki osobom opuszczającym domy pomocy społecznej dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnych intelektualnie, domy dla matek z małoletnimi dziećmi i kobiet w ciąży oraz schroniska dla nieletnich, zakłady poprawcze, specjalne ośrodki szkolno-wychowawcze, specjalne ośrodki wychowawcze, młodzieżowe ośrodki socjoterapii zapewniające całodobową opiekę lub młodzieżowe ośrodki wychowawcze oraz pomoc w integracji ze środowiskiem;
- 4) prowadzenie i rozwój infrastruktury domów pomocy społecznej o zasięgu ponadgminnym oraz umieszczanie w nich skierowanych osób;
- 5) prowadzenie mieszkań chronionych dla osób z terenu więcej niż jednej gminy oraz powiatowych ośrodków wsparcia, w tym domów dla matek z małoletnimi dziećmi i kobiet w ciąży, z wyłączeniem środowiskowych domów samopomocy i innych ośrodków wsparcia dla osób z zaburzeniami psychicznymi;
- 6) prowadzenie ośrodków interwencji kryzysowej;
- 7) udzielanie informacji o prawach i uprawnieniach;
- 8) szkolenie i doskonalenie zawodowe kadr pomocy społecznej z terenu powiatu;
- 9) doradztwo metodyczne dla kierowników i pracowników jednostek organizacyjnych pomocy społecznej z terenu powiatu;
- 10) podejmowanie innych działań wynikających z rozeznanych potrzeb, w tym tworzenie i realizacja programów osłonowych;
- 11) sporządzanie sprawozdawczości oraz przekazywanie jej właściwemu wojewodzie, w formie dokumentu elektronicznego, z zastosowaniem systemu teleinformatycznego;
- 12) sporządzanie oceny zasobów pomocy społecznej.

Zadania zlecone powiatu z zakresu administracji rządowej realizowane przez PCPR:

- 1) pomoc cudzoziemcom, którzy uzyskali w Rzeczypospolitej Polskiej status uchodźcy, ochronę uzupełniającą lub zezwolenie na pobyt czasowy, w zakresie indywidualnego programu integracji, oraz opłacanie za te osoby składek na ubezpieczenie zdrowotne określonych w przepisach o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych;
- 2) prowadzenie i rozwój infrastruktury ośrodków wsparcia dla osób z zaburzeniami psychicznymi;
- 3) realizacja zadań wynikających z rządowych programów pomocy społecznej, mających na celu ochronę poziomu życia osób, rodzin i grup społecznych oraz rozwój specjalistycznego wsparcia;
- 4) udzielanie cudzoziemcom pomocy w zakresie interwencji kryzysowej.

Zadania z zakresu ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej

Na podstawie art. 241 ust. 2 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 roku o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U. z 2019 roku, poz. 1111, ze zm.), Zarządzeniem Nr 34/2011 z dnia 14 października 2011 roku, Starosta Łomżyński wyznaczył Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Łomży na organizatora rodzinnej pieczy zastępczej.

Do zadań organizatora rodzinnej pieczy zastępczej należy przede wszystkim²:

- 1) zapewnienie dzieciom pieczy zastępczej w rodzinach zastępczych, rodzinnych domach dziecka oraz w placówkach opiekuńczo-wychowawczych;
- 2) organizowanie wsparcia osobom usamodzielnianym opuszczającym rodziny zastępcze, rodzinne domy dziecka oraz placówki opiekuńczo-wychowawcze i regionalne placówki opiekuńczo-terapeutyczne, przez wspieranie procesu usamodzielnienia;
- 3) prowadzenie naboru kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej zawodowej, rodziny zastępczej niezawodowej lub prowadzenia rodzinnego domu dziecka;
- 4) organizowanie szkoleń dla kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej lub

² Zgodnie z art. 76 i art. 180 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej.

prowadzenia rodzinnego domu dziecka;

- 5) zapewnianie rodzinom zastępczym oraz prowadzącym rodzinne domy dziecka szkoleń mających na celu podnoszenie ich kwalifikacji, biorąc pod uwagę ich potrzeby;
- 6) zapewnianie pomocy i wsparcia osobom sprawującym rodzinną pieczę zastępczą w szczególności w ramach grup wsparcia oraz rodzin pomocowych;
- 7) współpraca ze środowiskiem lokalnym, w szczególności z ośrodkami pomocy społecznej, sądami i ich organami pomocniczymi, instytucjami oświatowymi, podmiotami leczniczymi, a także kościołami i związkami wyznaniowymi oraz z organizacjami społecznymi;
- 8) prowadzenie poradnictwa i terapii dla osób sprawujących rodzinną pieczę zastępczą i ich dzieci oraz dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej;
- 9) zapewnianie pomocy prawnej osobom sprawującym rodzinną pieczę zastępczą w szczególności w zakresie prawa rodzinnego;
- 10) dokonywanie okresowej oceny sytuacji dzieci przebywających w rodzinnej pieczy zastępczej na terenie powiatu łomżyńskiego (rodziny zawodowe i niezawodowe);
- 11) zapewnienie opieki koordynatora pieczy zastępczej rodzinom zawodowym i niezawodowym;
- 12) opracowanie i realizacja 3-letnich powiatowych programów dotyczących rozwoju pieczy zastępczej, zawierających między innymi coroczny limit rodzin zastępczych zawodowych;
- 13) kompletowanie we współpracy z właściwym ośrodkiem pomocy społecznej dokumentacji związanej z przygotowaniem dziecka do umieszczenia w rodzinie zastępczej albo rodzinnym domu dziecka;
- 14) finansowanie:
 - a) świadczeń pieniężnych dotyczących dzieci z terenu powiatu, umieszczonych w rodzinach zastępczych, rodzinnych domach dziecka, placówkach opiekuńczo-wychowawczych, regionalnych placówkach opiekuńczo-terapeutycznych, interwencyjnych ośrodkach preadopcyjnych lub rodzinach pomocowych, na jego terenie lub na terenie innego powiatu,
 - b) pomocy przyznawanej osobom usamodzielnianym opuszczającym rodziny zastępcze, rodzinne domy dziecka, placówki opiekuńczo-wychowawcze lub regionalne placówki opiekuńczo-terapeutyczne,

- c) szkoleń dla kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej, prowadzenia rodzinnego domu dziecka lub pełnienia funkcji dyrektora placówki opiekuńczo-wychowawczej typu rodzinnego oraz szkoleń dla rodzin zastępczych, prowadzących rodzinne domy dziecka oraz dyrektorów placówek opiekuńczo-wychowawczych typu rodzinnego.

Zadania organizatora pieczy zastępczej w powiecie łomżyńskim wspiera Centrum Pieczy Zastępczej w Łomży (jednostka organizacyjna miasta Łomża) na mocy zawieranego corocznie Porozumienia pomiędzy Zarządem Powiatu Łomżyńskiego a Prezydentem Miasta Łomża. Obowiązujące w okresie sprawozdawczym porozumienie zawarto dnia 22 lutego 2019 roku. Na jego realizację Starosta Łomżyński przekazał miastu Łomża kwotę 14 000 zł.

Część zadań z zakresu pieczy zastępczej powierzono Centrum Pieczy Zastępczej w Łomży z uwagi na brak w powiecie kadry specjalistów z zakresu kwalifikowania i szkolenia kandydatów na rodziny zastępcze. CPZ w Łomży zatrudnia kadrę, która posiada wieloletnie doświadczenie w zakresie rodzicielstwa zastępczego. Wcześniej zadania te dla powiatu łomżyńskiego i miasta Łomża realizował Ośrodek Adopcyjno – Opiekuńczy w Łomży na bazie którego powołano Centrum Pieczy Zastępczej.

Ponadto w roku sprawozdawczym Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Łomży opracowało i/lub realizowało niżej wymienione sprawozdania, informacje i programy:

- Powiatowa Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w Powiecie Łomżyńskim na lata 2016 – 2022;
- Powiatowy Program Oddziaływań Korekcyjno – Edukacyjnych na lata 2016 – 2021;
- Powiatowy Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie na lata 2016 – 2021;
- Powiatowy Program Działań Na Rzecz Osób Niepełnosprawnych na lata 2019 – 2024;
- Powiatowy Program Rozwoju Pieczy Zastępczej na lata 2018 – 2020;
- Ocena zasobów pomocy społecznej w powiecie łomżyńskim za 2018 rok;
- Pilotażowy program „Aktywny Samorząd” realizowany ze środków PFRON.

REALIZACJA ZADAŃ

I. Rodzinna i instytucjonalna piecza zastępcza

Dzieci, z uwagi na swoją niedojrzałość fizyczną i psychiczną, wymagają szczególnej troski i opieki. Ochrona ich praw powinna być przedmiotem działań podejmowanych nie tylko przez rodziców oraz organy władzy publicznej, ale przez każdego, kto jest świadkiem sytuacji zagrażającej szeroko rozumianemu dobru dziecka. We wszystkich działaniach dotyczących dziecka naczelnym celem powinno być jak najlepsze zabezpieczenie jego interesów. Działania te powinny uwzględniać podmiotowość dziecka oraz odbywać się z poszanowaniem jego praw i wolności, w szczególności prawa do godnego życia.

Najlepszym środowiskiem życia i wychowania dziecka jest rodzina. Rodzice zobowiązani są troszczyć się o fizyczny i duchowy rozwój dziecka, zapewnić mu odpowiednie warunki życia i umożliwić wszechstronny rozwój osobowości. Władza rodzicielska powinna być sprawowana tak, jak wymaga tego dobro dziecka. W razie pojawienia się jakichkolwiek trudności w należytym wypełnianiu obowiązków wynikających z władzy rodzicielskiej, rodzicom należy się pomoc i wsparcie ze strony państwa. Celem wsparcia jest przywrócenie rodzinie zdolności do wypełniania funkcji opiekuńczo – wychowawczych. W przypadku, gdy wykorzystane zostaną wszelkie możliwe formy pomocy, a rodzice dziecka nadal nie są w stanie należycie wypełniać swoich obowiązków, dziecko może zostać umieszczone w pieczy zastępczej, której celem jest zapewnienie mu czasowej opieki i wychowania.

Umieszczenie dziecka poza rodziną naturalną powinno stanowić środek ostateczny, stosowany gdy dobro dziecka jest zagrożone. **Dziecko umieszcza się w pieczy zastępczej do czasu zaistnienia warunków umożliwiających jego powrót do rodziny albo do czasu umieszczenia go w rodzinie adopcyjnej.** Jednakże dla dobra dziecka możliwe jest pozostawienie go w długoterminowym rodzinnym środowisku zastępczym do usamodzielnienia. Główne **cele pieczy zastępczej** zostały określone w art. 33 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (tekst jednolity: Dz. U. z 2019 r., poz. 1111, z późn. zm.).

Pieczą zastępczą zapewnienia:

- 1) pracę z rodziną umożliwiającą powrót dziecka do rodziny lub gdy jest to niemożliwe – dążenie do przysposobienia dziecka, a w przypadku braku możliwości przysposobienia dziecka – opiekę i wychowanie w środowisku zastępczym;
- 2) przygotowania dziecka do: godnego, samodzielnego i odpowiedzialnego życia; pokonywania trudności życiowych zgodnie z zasadami etyki; nawiązywania i podtrzymywania bliskich, osobistych i społecznie akceptowanych kontaktów z rodziną i rówieśnikami, w celu łagodzenia skutków doświadczania straty i separacji oraz zdobywania umiejętności społecznych;
- 3) zaspokojenie potrzeb emocjonalnych dzieci, ze szczególnym uwzględnieniem potrzeb bytowych, zdrowotnych, edukacyjnych i kulturalno-rekreacyjnych.

Rysunek 1: Schemat organizacyjny – formy sprawowania pieczy zastępczej.

Źródło: opracowanie własne na podstawie ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej.

Pieczą zastępczą jest sprawowana w formie:

- 1. rodzinnej,**
- 2. instytucjonalnej.**

Umieszczenie dziecka w pieczy zastępczej następuje na podstawie **orzeczenia sądu**. Objęcie dziecka jedną z form pieczy zastępczej następuje na okres nie dłuższy niż do osiągnięcia pełnoletniości. Osoba, która osiągnęła pełnoletniość w pieczy zastępczej może przebywać w dotychczasowej rodzinie zastępczej lub placówce także po ukończeniu 18 roku życia za zgodą rodziny zastępczej lub dyrektora placówki nie dłużej jednak niż do ukończenia 25 lat. Warunkiem pobytu jest kontynuacja nauki w szkole, uczelni, w zakładzie kształcenia nauczycieli itp.

Formami rodzinnej pieczy zastępczej są:

- 1) rodzina zastępcza:
 - a) spokrewniona,
 - b) niezawodowa,
 - c) zawodowa, w tym zawodowa pełniąca funkcję pogotowia rodzinnego i zawodowa specjalistyczna,
- 2) rodzinny dom dziecka.

Według ustawy rodziny spokrewnione to te, w których rodzic/e zastępczy jest/są wstępnym/i lub rodzeństwem dziecka.

Rodziny zastępcze oraz rodzinne domy dziecka mogą być wspierane przez **rodziny pomocowe**. Rodziny pomocowe przejmują opiekę nad dzieckiem, gdy rodzina zastępcza nie może sprawować swojej funkcji w związku z wypoczynkiem lub nieprzewidzianych trudności lub zdarzeń losowych w rodzinie zastępczej lub rodzinnym domu dziecka.

Rodziny zastępcze i rodzinne domy dziecka obejmuje się opieką **koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej**, którego wyznacza organizator rodzinnej pieczy zastępczej, po zasięgnięciu opinii rodziny zastępczej lub prowadzącego rodzinny dom dziecka. Zgodnie z obowiązującym od 2015 r. stanem prawnym pod opieką jednego koordynatora nie może pozostawać więcej niż 15 rodzin.

W roku 2019 r. ze wsparcia koordynatora korzystały 34 rodziny zastępcze:

- 6 rodzin zawodowych i 7 niezawodowych miało zapewnioną opiekę dwóch koordynatorów z Centrum Pieczy Zastępczej w Łomży na mocy zawartego Porozumienia;
- 17 rodzin zastępczych spokrewnionych i 4 rodziny niezawodowe tworzone przez dalszych krewnych miało zapewnione wsparcie dwóch koordynatorów z Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Łomży (1,5 etatu).

Do zadań koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej należy w szczególności: udzielanie pomocy rodzinom zastępczym w realizacji zadań wynikających z pieczy zastępczej oraz przygotowanie, we współpracy z odpowiednio rodziną zastępczą lub prowadzącym rodzinny dom dziecka oraz asystentem rodziny, a w przypadku gdy rodzinie nie został przydzielony asystent rodziny we współpracy z podmiotem organizującym pracę z rodziną, planu pomocy dziecku. Koordynator dzieciom umieszczanym w rodzinach zastępczych prowadzi dokumentację zdrowotną, szkolną i inną. Współpracuje ze środowiskiem szkolnym, z kuratorami sądowymi, ośrodkami pomocy (pracownikami socjalnymi), asystentami rodziny, z przychodniami lekarza rodzinnego, poradniami specjalistycznymi, poradniami psychologiczno-pedagogicznymi i innymi instytucjami pracującymi na rzecz dzieci przebywających w pieczy zastępczej.

Organizatorem rodzinnej pieczy zastępczej jest wyznaczona przez starostę jednostka organizacyjna powiatu lub podmiot, któremu powiat zlecił realizację tego zadania.

Zarządzeniem Nr 34 z dnia 14 października 2011 r. Starosta Łomżyński wyznaczył Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Łomży na organizatora rodzinnej pieczy zastępczej w powiecie łomżyńskim.

Realizację zadań nałożonych na organizatora pieczy zastępczej w powiecie łomżyńskim wspiera Centrum Pieczy Zastępczej w Łomży (jednostka organizacyjna Miasta Łomża) na mocy zawartego Porozumienia pomiędzy Zarządem Powiatu Łomżyńskiego a Prezydentem Miasta Łomża.

Pierwsze porozumienie zostało zawarte w dniu 19.03.2012r. W okresie sprawozdawczym porozumienie z Miastem Łomża zostało zawarte 22.02.2019 r. z mocą obowiązującą od 01.01.2019 r. do 31.12.2019 r. Na jego realizację Starosta Łomżyński przekazał Miastu Łomża kwotę 14.000 zł. W dniu 28.01.2020 r. Centrum Pieczy Zastępczej w Łomży przedstawiło sprawozdanie opisowe z realizacji powierzonych zadań.

W myśl art. 76 ust. 15 wyżej cyt. ustawy „Do zadań organizatora rodzinnej pieczy zastępczej należy w szczególności przedstawianie staroście i radzie powiatu corocznego sprawozdania z efektów pracy”.

Zgodnie z art. 182 ust. 5 ustawy z dnia 9 czerwca 2011r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U. z 2019 r., poz. 1111, z późn. zm.) „Kierownik powiatowego centrum pomocy rodzinie składa zarządowi powiatu coroczne sprawozdanie z działalności powiatowego centrum pomocy rodzinie oraz przedstawia zestawienie potrzeb w zakresie systemu pieczy zastępczej”.

1.1. Zadania własne powiatu z zakresu systemu pieczy zastępczej.

Do zadań własnych powiatu należy:

1.1.1. Opracowanie i realizacja 3 – letnich powiatowych programów dotyczących rozwoju pieczy zastępczej, zawierających m.in. coroczny limit rodzin zastępczych zawodowych.

Uchwałą Nr XXXVIII/201/2018 z dnia 19 września 2018 roku Rada Powiatu Łomżyńskiego przyjęła do realizacji Powiatowy Program Rozwoju Pieczy Zastępczej na lata 2018 – 2020.

Głównym celem programu jest organizowanie w powiecie łomżyńskim efektywnego systemu wsparcia dziecka i rodziny, w tym skutecznego rozwoju systemu pieczy zastępczej z ukierunkowaniem na formy rodzinne.

Cele szczegółowe to:

- 1) Współpraca instytucji i służb funkcjonujących na terenie powiatu łomżyńskiego, działających na rzecz pomocy rodzinom naturalnym przeżywającym trudności w opiece i wychowaniu.
- 2) Promocja i rozwój rodzinnych form pieczy zastępczej.
- 3) Organizowanie wsparcia dla rodzin zastępczych funkcjonujących na terenie powiatu.
- 4) Wspieranie rozwoju psychofizycznego dzieci przebywających w pieczy zastępczej.
- 5) Wspieranie procesu usamodzielnienia pełnoletnich wychowanków z rodzin zastępczych i placówek opiekuńczo – wychowawczych.

1.1.2. Zapewnienie dzieciom pieczy zastępczej w rodzinach zastępczych, rodzinnych domach dziecka oraz placówkach opiekuńczo – wychowawczych.

a) piecza rodzinna:

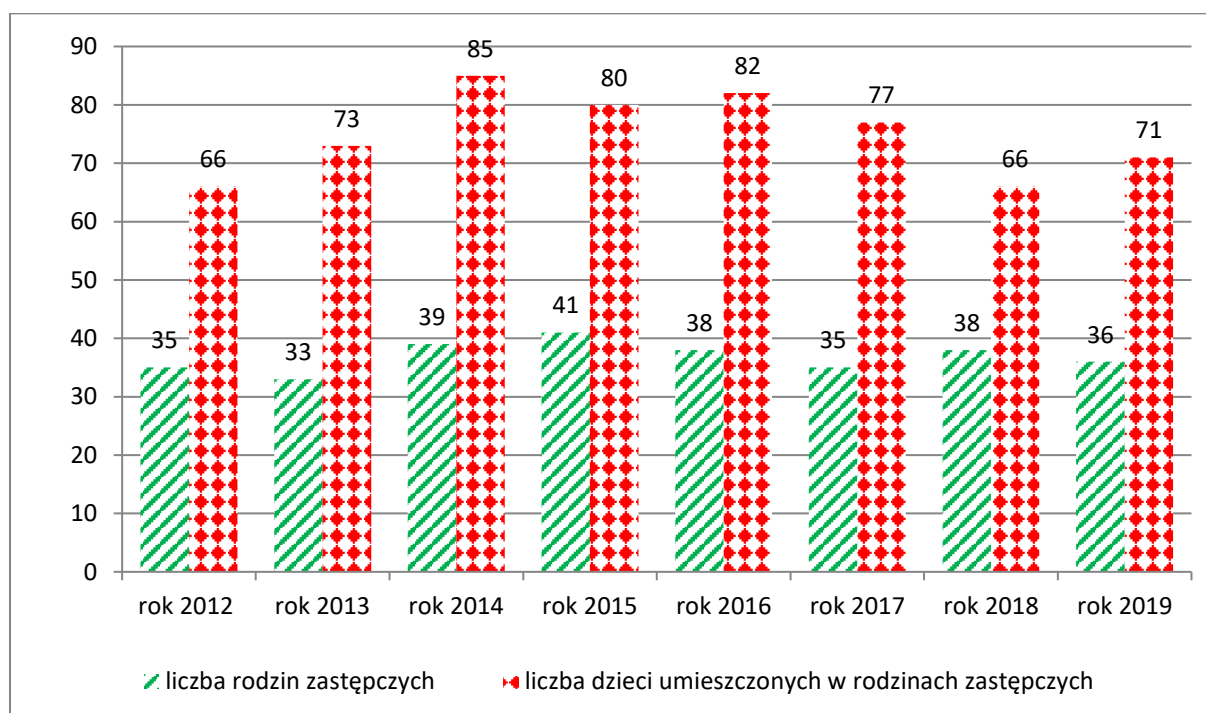
Na terenie powiatu łomżyńskiego w przeciągu całego 2019 roku funkcjonowało **36 rodzin zastępczych wychowujących 71 dzieci.**

Z ogólnej liczby 36 rodzin zastępczych:

- **17 to rodziny spokrewnione z 23 dziećmi**, w tym 4 dzieci z innych powiatów,
- **13 to rodziny niezawodowe z 22 dziećmi**, w tym 13 dzieci z innych powiatów,
- **6 to rodziny zawodowe z 26 dziećmi**, w tym 16 dzieci z innych powiatów.

Poniższy wykres ilustruje dynamikę rozwoju rodzinnych form pieczy zastępczej na terenie powiatu łomżyńskiego w latach 2012 – 2019:

Rysunek 2: Liczba rodzin zastępczych i liczba dzieci w nich przebywających na terenie powiatu łomżyńskiego w latach 2012-2019.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych zastanych.

W ciągu roku sprawozdawczego powstało 5 nowych rodzin zastępczych- (2 spokrewnione, 3 niezawodowe).

Ustawa o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej wprowadziła obowiązek planowania i limitowania rodzin zastępczych zawodowych funkcjonujących w powiecie. W „Powiatowym Programie Rozwoju Pieczy Zastępczej na lata 2018 – 2020”, na podstawie analizy danych dotyczących funkcjonowania pieczy zastępczej, uwzględniając realne możliwości finansowe Powiatu, ustalono limit rodzin zastępczych zawodowych na lata 2018 – 2020 w liczbie jednej nowej rodziny utworzonej w roku 2019. Od 01.11.2019 r. na terenie powiatu funkcjonuje nowa rodzina zastępcza zawodowa, która od roku 2005 była aktywną rodziną zastępczą niezawodową.

Na terenie powiatu łomżyńskiego nie funkcjonuje żadna rodzina zastępcza zawodowa specjalistyczna ani zawodowa pełniąca funkcję pogotowia rodzinnego.

Na dzień 31.12.2019 r. Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie obejmowało swoją opieką 32 rodziny zastępcze wychowujące 58 dzieci:

- 15 rodzin spokrewnionych, wychowujących 18 dzieci (w tym troje dzieci posiadających orzeczenie o niepełnosprawności albo o znacznym lub umiarkowanym stopniu niepełnosprawności),
- 11 rodzin niezawodowych, wychowujących 19 dzieci (w tym troje dzieci posiadających orzeczenie o niepełnosprawności albo o znacznym lub umiarkowanym stopniu niepełnosprawności),
- 6 rodzin zawodowych, wychowujących 21 dzieci (w tym jedno dziecko posiadające orzeczenie o niepełnosprawności albo o znacznym lub umiarkowanym stopniu niepełnosprawności).

W ciągu roku sprawozdawczego **piętnaścioro dzieci po raz pierwszy zostało umieszczonych w rodzinnej pieczy zastępczej** (czworo w rodzinach spokrewnionych, dwoje w niezawodowych, dziewięcioro w zawodowych).

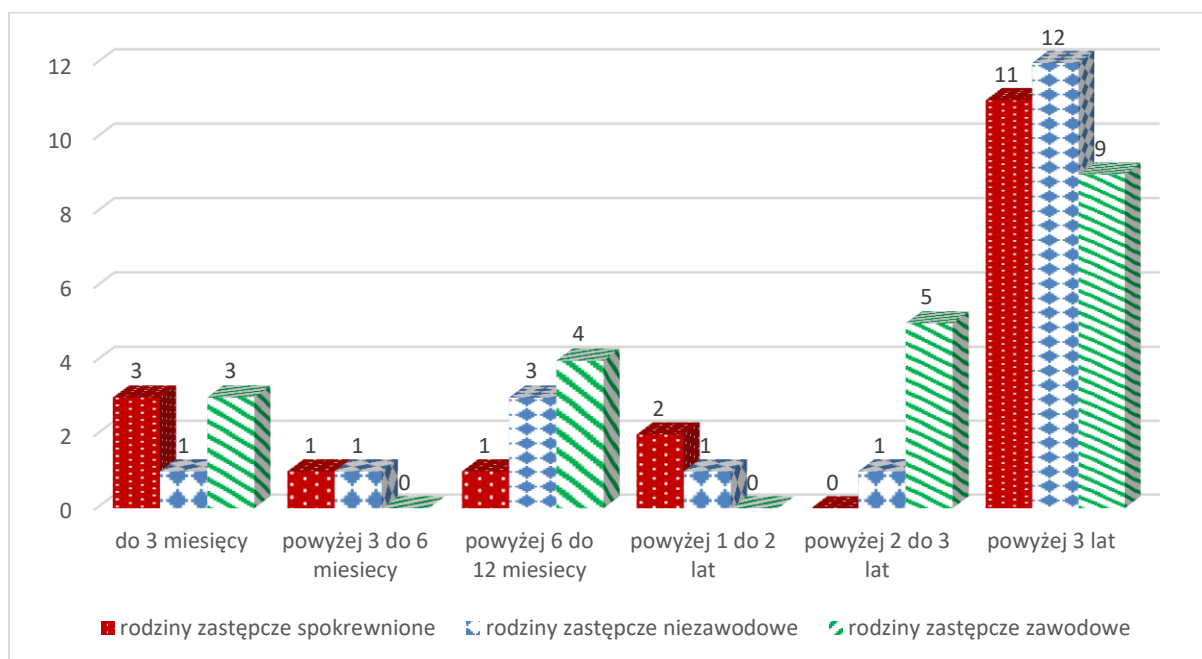
Tabela 1: Liczba dzieci umieszczonych w rodzinach zastępczych.

Typ rodziny	z 1 dzieckiem	z 2 dziećmi	z 3 dziećmi	z 4 dziećmi i więcej	Razem
spokrewniona	12	3	0	0	15
niezawodowa	6	3	1	1	11
zawodowa	0	2	1	3	6
Razem	18	8	2	4	32

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych zastanych (stan na 31.12.2019)

W rodzinie zastępczej zawodowej lub niezawodowej, w tym samym czasie, może przebywać łącznie nie więcej niż troje dzieci lub osób, które osiągnęły pełnoletniość przebywając w pieczy zastępczej. W razie konieczności umieszczenia w rodzinie zastępczej rodzeństwa, za zgodą rodziny zastępczej oraz po uzyskaniu pozytywnej opinii koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej, jest dopuszczalne umieszczenie w tym samym czasie większej liczby dzieci.

Rysunek 3: Okres przebywania dziecka w rodzinnej pieczy zastępczej.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych zastanych (stan na 31.12.2019)

Warty odnotowania jest fakt, iż spośród wszystkich dzieci (58), ponad połowa (55%) przebywa w rodzinnej pieczy zastępczej ponad 3 lata, co oznacza, że w przypadku braku możliwości powrotu dziecka do rodziny lub jego przysposobienia, rodzina zastępcza stanowi dla dziecka trwałe środowisko wychowawcze.

Tabela 2: Liczba rodzin zastępczych w poszczególnych gminach powiatu łomżyńskiego.

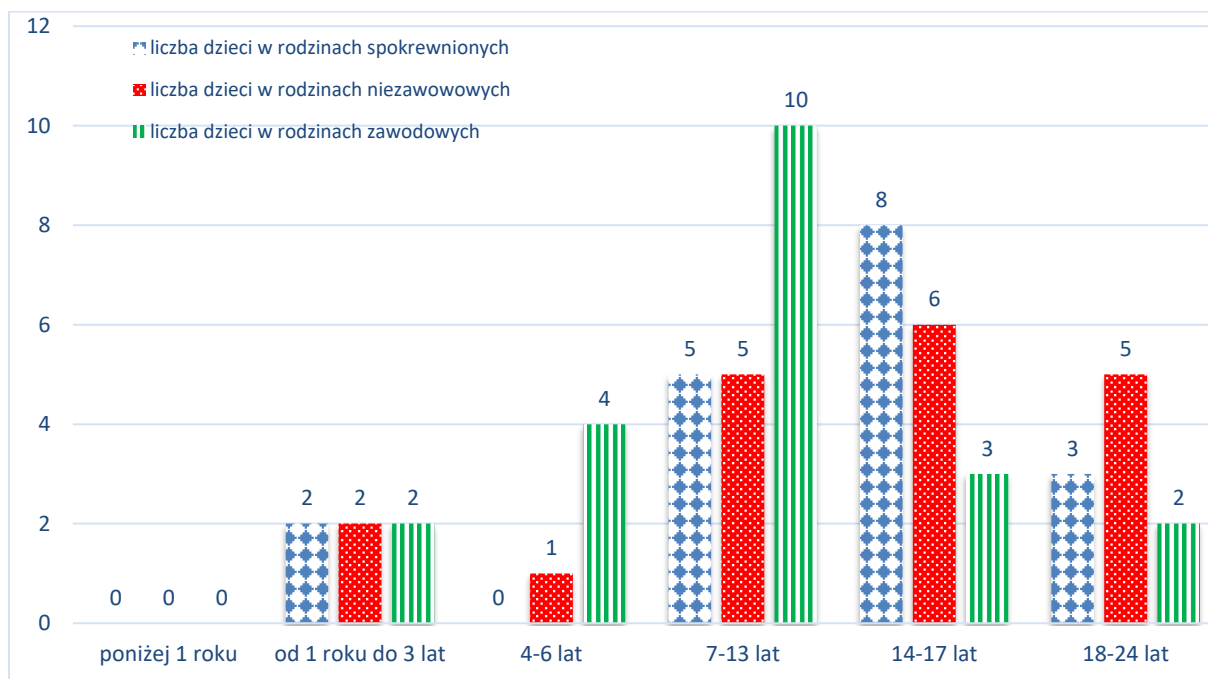
Gmina	Liczba rodzin zastępczych spokrewnionych	Liczba rodzin zastępczych niezawodowych	Liczba rodzin zastępczych zawodowych	Razem:
Jedwabne	1	1	-	2
Łomża	6	3	1	10
Miastkowo	1	1	-	2
Nowogród	-	-	-	-

Piątnica	1	1	1	3
Przytuły	1	1	-	2
Śniadowo	3	1	4	8
Wizna	1	2	-	3
Zbójna	1	1	-	2
				32

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych zastanych (stan na 31.12.2019)

Najwięcej rodzin zastępczych funkcjonuje na terenie gminy Łomża – 10 rodzin oraz na terenie gminy Śniadowo (8 rodzin).

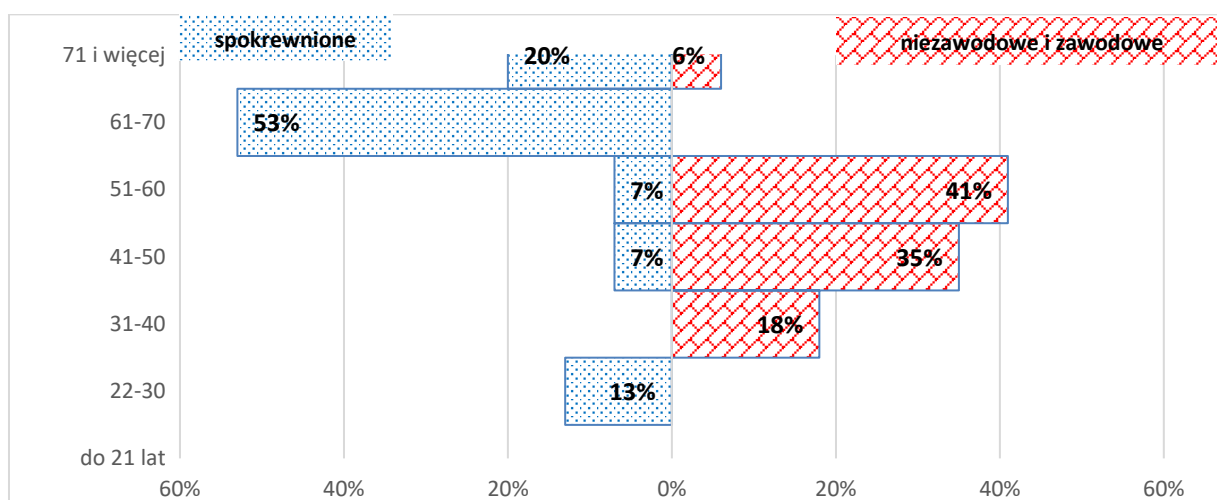
Rysunek 4: Dzieci przebywające w rodzinnej pieczy zastępczej wg wieku.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych zastanych (stan na 31.12.2019)

Najwięcej dzieci przebywających w rodzinach zastępczych znajduje się w przedziale wiekowym 7 – 13 lat (34%) 14 – 17 lat (29%). 10 dzieci, które osiągnęły pełnoletniość przebywając w rodzinnej pieczy, pozostaje przy dotychczasowych rodzinach zastępczych z powodu kontynuowania nauki.

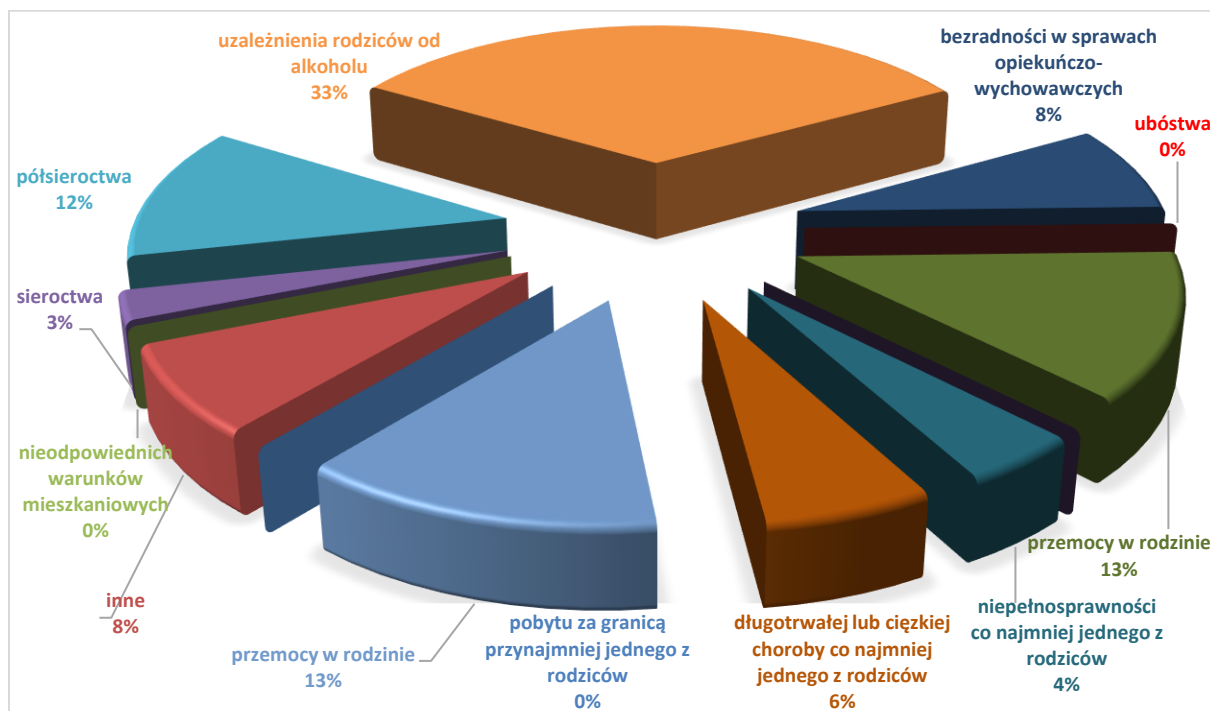
Rysunek 5: Osoby pełniące funkcję rodziny zastępczej wg wieku (w przypadku małżeństw os. młodsza).

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych zastanych (stan na 31.12.2019)

Znaczna część trudności towarzyszących spokrewnionym rodzinom zastępczym wynika z nietypowych różnic wieku pomiędzy opiekunem (opiekunami) a dzieckiem (dziećmi) powierzonym opiece. Prawie $\frac{3}{4}$ osób pełniących funkcję rodziny zastępczej spokrewnionej jest w wieku powyżej 61 lat, czyli wieku typowym dla dziadków a nie rodziców (rozwiązaniem optymalnym jest sytuacja, gdy różnica wieku pomiędzy dzieckiem a rodzicami zastępczymi kształtuje się tak jak w rodzinie naturalnej). W takim przedziale wiekowym mieści się tylko jedna rodzina niezawodowa.

Rysunek 6: Przyczyny umieszczenia dzieci w rodzinnej pieczy zastępczej.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych zastanych (stan na 31.12.2019).

Jak wynika z danych zilustrowanych na powyższym wykresie, zła sytuacja materialna rodziny biologicznej (ubóstwo, bezrobocie rodziców, brak odpowiednich warunków mieszkaniowych) nie jest powodem umieszczania dzieci w pieczy zastępczej. Przyczyny umieszczania dzieci w pieczy zastępczej mają zazwyczaj charakter sprzężony (wykres ilustruje jedynie główną przyczynę umieszczenia) – zazwyczaj niewydolność opiekuńczo – wychowawcza wynika z uzależnienia rodziców biologicznych od substancji psychoaktywnych (alkohol, narkotyki) bądź wiąże się z długotrwałą chorobą, uniemożliwiającą prawidłowe sprawowanie funkcji opiekuńczo-wychowawczej (choroba psychiczna, upośledzenie umysłowe).

Tabela 3: Napływ dzieci do rodzinnej pieczy zastępczej według typu rodziny zastępczej.

Liczba dzieci do 18 roku życia umieszczonych w pieczy zastępczej, z tego:	SPOKREWNIONE	NIEZAWODOWE	ZAWODOWE
z rodziny naturalnej	3	2	7
z rodzinnej pieczy zastępczej	0	3	3
z instytucjonalnej pieczy zastępczej	1	0	0
ŁĄCZNIE:	4	5	10

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych zastanych.

Tabela 4: Odpływ dzieci z rodzinnej pieczy zastępczej.

Liczba dzieci do 18 roku życia umieszczonych w pieczy zastępczej, z tego które:	SPOKREWNIONE	NIEZAWODOWE	ZAWODOWE
powróciły do rodziny naturalnej	4	0	0
zostały umieszczone w rodzinnej pieczy zastępczej	0	3	0
zostały umieszczone w instytucjonalnej pieczy zastępczej	0	0	1
zostały przysposobione	0	0	3
inny powód	1	1	0
Osoby pełnoletnie, które opuściły rodzinną pieczę zastępczą w ciągu roku sprawozdawczego			
usamodzielnione- powróciły do rodziny naturalnej, krewnych	0	0	0
usamodzielnione- założyły własne gospodarstwo domowe	0	2	1
nieusamodzielnione	0	0	0

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych zastanych.

W przypadku stwierdzenia ustania przyczyny umieszczenia dziecka w rodzinie zastępczej organizator rodzinnej pieczy zastępczej informuje właściwy sąd o możliwości powrotu dziecka do jego rodziny, załączając opinię gminy lub podmiotu prowadzącego pracę z rodziną i opinię koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej. W roku 2019 r. czworo małoletnich dzieci powróciło do rodziców biologicznych. Trzy osoby pełnoletnie usamodzielniały się i założyły własne gospodarstwo domowe.

b) piecza instytucjonalna:

Art. 112⁷ Kodeksu Rodzinnego i Opiekuńczego stanowi, że Sąd umieszcza dziecko w instytucjonalnej pieczy zastępczej, jeżeli brak jest możliwości umieszczenia dziecka w rodzinnej pieczy zastępczej lub z innych ważnych względów nie jest to zasadne.

Powiat łomżyński nie prowadzi własnej placówki opiekuńczo – wychowawczej, a zatem poszukuje miejsc dla swoich dzieci w placówkach prowadzonych przez inne powiaty.

W 2019 r. **jedenaścioro wychowanków** z Powiatu przebywało w placówkach opiekuńczo – wychowawczych, w tym:

- 5 wychowanków w Placówce Opiekuńczo – Wychowawczej w Łomży (na dzień 31.12.2019 r. jedna wychowanka przebywała w w/w Placówce)
- 4 wychowanków w Centrum Obsługi Placówek Opiekuńczo – Wychowawczych w Zambrowie (na dzień 31.12.2019 r. dwoje wychowanków przebywało w w/w Placówce)
- 1 wychowanek w Domu Dziecka w Białowieży;
- 1 wychowanka w placówce Opiekuńczo-Wychowawczej „Dom dla dzieci” w Czarnowcu (przeniesiona z Placówki Opiekuńczo-Wychowawczej w Łomży).

W okresie sprawozdawczym sześcioro wychowanków opuściło instytucjonalną pieczę zastępczą, z czego:

- jeden wychowanek powrócił pod opiekę rodziny biologicznej;
- jeden wychowanek powrócił pod opiekę rodziny zastępczej spokrewnionej;
- czworo wychowanków usamodzielniało się.

Zgodnie z Ustawą, w instytucjonalnej pieczy nie mogą być umieszczane dzieci poniżej 10 roku życia. Ustawodawca dopuszcza wyjątki w zakresie umieszczania małych dzieci w instytucjonalnej pieczy – dziecko poniżej 10 roku życia może być umieszczone w placówce, gdy przebywa w niej jego matka lub ojciec albo rodzeństwo albo gdy przemawia za tym stan zdrowia dziecka.

Na dzień 31.12.2019 r. w placówkach łącznie przebywało 5 dzieci z terenu powiatu łomżyńskiego, wszystkie powyżej 10 roku życia.

1.1.3. Organizowanie wsparcia osobom usamodzielnianym opuszczającym rodziny zastępcze, rodzinne domy dziecka oraz placówki opiekuńczo – wychowawcze i regionalne placówki opiekuńczo – terapeutyczne, przez wspieranie procesu usamodzielnienia.

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Łomży w 2019 r. obejmowało opieką **trzynaścioro** pełnoletnich wychowanków- ośmioro z rodzin zastępczych i **pięcioro** wychowanków z placówek opiekuńczo – wychowawczych.

W ubiegłym roku PCPR w Łomży udzielało wychowankom następujących form pomocy:

- pomocy pieniężnej na kontynuowanie nauki – 8 wychowankom,
- pomocy pieniężnej na usamodzielnienie – 3 wychowankom,
- pomocy na zagospodarowanie – w formie rzeczowej – 3 wychowankom (w realizacji tego zadania uczestniczył razem z wychowankiem pracownik socjalny PCPR w Łomży, który służył radą i pomocą w trakcie zakupów),
- pracy socjalnej – 13 wychowankom.

Usamodzielnionym wychowankom udzielono wsparcia i specjalistycznej pomocy, zgodnie ze zgłaszanymi potrzebami, m.in. poprzez monitorowanie realizacji zadań w umówionych terminach, wsparcie emocjonalne i motywowanie do podejmowania kolejnych zadań, udzielania informacji w zakresie przepisów związanych z procesem usamodzielniania.

Zgodnie z obowiązującymi przepisami warunkiem otrzymania powyższych świadczeń jest złożenie przez osobę usamodzielnianą co najmniej miesiąc przed osiągnięciem pełnoletności indywidualnego programu usamodzielnienia zatwierdzonego przez dyrektora powiatowego centrum pomocy rodzinie. Program opracowuje wychowanek wspólnie z opiekunem usamodzielnienia lub koordynatorem pieczy zastępczej. Aby umożliwić wychowankom opracowanie indywidualnego programu usamodzielnienia, zgodnie z ich indywidualnymi potrzebami i możliwościami, PCPR w Łomży proponuje wsparcie dla młodzieży przygotowującej się do sporządzania programów. W dniu 07.11.2019 r. w odbyło się szkolenie z zakresu *„Przygotowanie do procesu usamodzielnienia- identyfikowanie aktualnych zasobów środowiska wspierających usamodzielnienie oraz ograniczeń utrudniających ten proces. Rola opiekuna usamodzielnienia. Prawa i obowiązki usamodzielnianych wychowanków rodzinnej pieczy zastępczej.”* W szkoleniu wzięło udział sześcioro małoletnich, którzy w roku 2020 osiągną pełnoletność oraz zmierzają się z zadaniem sporządzenia oraz realizacji Indywidualnych Programów Usamodzielnienia.

1.1.4. Tworzenie warunków do powstawania i działania rodzin zastępczych, rodzinnych domów dziecka i rodzin pomocowych.

a) propagowanie rodzinnej pieczy zastępczej:

Propagowaniem rodzinnej pieczy zastępczej w środowisku poprzez pokazywanie dobrych wzorców w mediach zajmowało się Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Łomży oraz Centrum Pieczy Zastępczej w Łomży, realizując następujące działania:

- dobre wzorce prezentowane w mediach tj. na stronie CPZ w Łomży i Stowarzyszenie Edukacyjno-Pomocowe *Empatia*, spotkania integracyjne. Foldery z informacją o rodzinach zastępczych były dostarczane do placówek oświatowych, ośrodków zdrowia, PUP;
- w dniu 16.05.2019 r. Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Łomży ogłosiło **konkurs plastyczny na plakat promujący rodzicielstwo zastępcze** (do PCPR w Łomży wpłynęło łącznie 145 prac plastycznych wykonanych przez uczniów szkół podstawowych z terenu). Wręczenie nagród laureatom konkursu miało miejsce w dniu 17 czerwca 2018r. w Kompleksie Agroturystycznym „W Dębowym Lesie” w Elżbiecinie, podczas **spotkania z okazji Święta Rodzicielstwa Zastępczego**,

w którym wzięli udział: rodzice zastępczy z terenu Powiatu, nagrodzeni uczniowie szkół podstawowych i ich opiekunowie, Starosta Łomżyński, Dyrektor i koordynatorzy z Centrum Pieczy Zastępczej w Łomży, kierownicy ośrodków pomocy społecznej z terenu powiatu, asystenci rodzin i pracownicy PCPR w Łomży;

- spotkanie opłatkowe rodzin zastępczych i adopcyjnych w „Karczmie pod Topolami”, **tradycyjna wigilia** na 150 osób z udziałem zaproszonych gości. Organizatorem uroczystości było Centrum Pieczy Zastępczej i Stowarzyszenie „Empatia.”

b) szkolenie kandydatów na rodziny zastępcze:

Centrum Pieczy Zastępczej w 2019 r. przeprowadziło jeden cykl szkoleniowy dla kandydatów na rodziny zastępcze programem „*PRIDE - Rodzinna Piecza Zastępcza*” (cykl szkoleniowy to 12 sesji grupowych czterogodzinnych, 7 godzin konsultacji i 10 godzin praktyk w rodzinach zastępczych zawodowych na terenie Powiatu lub miasta Łomża). Z terenu Powiatu uczestniczyła 1 rodzina /2 kandydatów/. Po zakończeniu szkolenia, przeprowadzeniu badań psychologicznych pod kątem osobowości i postaw wychowawczych, przeprowadzeniu wywiadu społecznego oraz zaświadczeń, o których mowa w art. 42 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, komisja kwalifikacyjna składająca się z: trenerów, psychologa i dyrektora CPZ wydała zaświadczenie kwalifikacyjne na rodzinę zastępczą niezawodową.

PCPR w Łomży zgłosił 1 rodzinę zastępczą niezawodową na szkolenie uzupełniające „*PRIDE-Zawodowa opieka zastępcza*” do pełnienia funkcji rodziny zastępczej zawodowej. Szkolenie obejmuje 5 sesji po 3 godziny w odstępach cotygodniowych. Rodzina została zakwalifikowana na rodzinę zastępczą zawodową.

1.1.5. Prowadzenie placówek opiekuńczo – wychowawczych oraz placówek wsparcia dziennego.

Powiat Łomżyński nie ma placówek opiekuńczo – wychowawczych, ale w 2019 r. finansował pobyt swoich dzieci na terenie innych powiatów, tj. w Łomży, Zambrowie, Supraślu, Czarnowcu. W roku 2019 miesięczny koszt utrzymania dziecka w Placówce łomżyńskiej wynosił **3.544 zł**, w Zambrowie **3.930 zł**, w Supraślu **3.987 zł**, w Czarnowcu **4.625,70 zł**.

1.1.6. Organizowanie szkoleń dla rodzin zastępczych, prowadzących rodzinne domy dziecka i dyrektorów placówek opiekuńczo – wychowawczych typu rodzinnego oraz kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej, prowadzenia rodzinnego domu dziecka lub pełnienia funkcji dyrektora placówki opiekuńczo – wychowawczej typu rodzinnego.

W dniu 14.10.2019 r. odbyło się szkolenie z zakresu: *”Zaburzenia integracji sensorycznej dzieci”*, zorganizowane przez Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Łomży, we współpracy z Poradnią Psychologiczno-Pedagogiczną nr 1 w Łomży. Warsztaty skierowane do rodzin zastępczych z terenu powiatu łomżyńskiego poprowadziła Pani Krystyna Orzechowska-Gryguc - pedagog, terapeuta integracji sensorycznej. W spotkaniu wzięło udział 30 rodziców zastępczych.

W ramach zawartego porozumienia Centrum Pieczy Zastępczej w Łomży w 2019r. przeprowadziło następujące szkolenia dla rodzin zastępczych:

- w dniu **27.09.2019r.** 7 rodzin zastępczych zawodowych i niezawodowych z terenu Powiatu uczestniczyło w szkoleniu pt. *„Jak zrozumieć emocje dziecka”*;
- w dniu **07.11.2019r.** 8 rodzin zastępczych zawodowych i niezawodowych z terenu Powiatu uczestniczyło w szkoleniu pt. *„Zachowania samobójcze u dzieci i młodzieży”*;
- w wyjazdowym szkoleniu, które miało miejsce **06.07.2019r.** we Władysławowie, na temat: *„Jak stawiać granice i uczyć norm? Czego potrzebuje dziecko?”* uczestniczyła 1 rodzina zawodowa z terenu powiatu łomżyńskiego;
- w wyjazdowych warsztatach szkoleniowo-terapeutycznych rodzin zastępczych z dziećmi, zorganizowanych w Ośrodku Wczasowym „Paleo” we Władysławowie, uczestniczyła jedna rodzina z powiatu łomżyńskiego z trojgiem dzieci.

1.1.7. Organizowanie wsparcia dla rodzinnej pieczy zastępczej, w szczególności przez tworzenie warunków do powstawania:

a) grup wsparcia,

Centrum Pieczy Zastępczej w Łomży prowadzi grupę wsparcia dla zawodowych i niezawodowych rodzin zastępczych *„Pomagamy nawzajem.”* W spotkaniach, na których są analizowane bieżące trudności w opiece i wychowaniu dzieci powierzonych opiece, brało udział 7 rodzin zastępczych z terenu Powiatu.

b) specjalistycznego poradnictwa.

Rodzicom zastępczym oraz dzieciom pozostającym pod ich opieką zostało zapewnione bezpłatne **poradnictwo psychologiczne**, które służyło wspieraniu rodzin w rozwiązywaniu problemów życiowych (w tym problemów interpersonalnych, wychowawczych, psychospołecznych, problemów dot. przemocy w rodzinie).

Z konsultacji zatrudnionych przez Organizatora na umowę-zlecenie psychologów w analizowanym okresie skorzystało ośmioro dzieci przebywających w rodzinach zastępczych [w tym jedno dziecko korzystało z kilkugodzinnej terapii] oraz 25 rodziców zastępczych [w tym 20 rodziców zastępczych (13 rodzin) odbyło badania psychologiczne, mające na celu wydanie opinii o posiadaniu predyspozycji i *motywacji* do pełnienia funkcji *rodziny zastępczej*]. Pięć rodzin zastępczych, z uwagi na trudną sytuację, miało zapewnione wsparcie psychologa zatrudnionego przez PCPR w Łomży w miejscu zamieszkania rodziny. Psycholog brał udział w posiedzeniach zespołów oceniających sytuację dzieci przebywających w pieczy zastępczej.

Rodziny zastępcze niezawodowe i zawodowe korzystały z poradnictwa pedagogicznego i psychologicznego w CPZ w Łomży. Sporządzano opinie psychologiczne dzieciom przebywającym w rodzinach zastępczych. Diagnoza psychologiczna została sporządzona dla 6 dzieci przebywających w rodzinach zastępczych na terenie Powiatu. Z konsultacji u psychologa korzystało 8 rodzin zastępczych z powiatu łomżyńskiego, łącznie 26 konsultacji. Na terapię psychologiczną uczęszczał co tydzień 17 letni wychowanek.

Ponadto rodzice zastępczy mieli zapewniony dostęp do poradnictwa prawnego – dotyczącego m.in.: egzekucji alimentów, odwołania darowizny, prawa rodzinnego, przymusowego leczenia odwykowego, przepisów Kodeksu Opiekuńczo- Rodzinnego.

1.1.8. Powołanie centrów administracyjnych do obsługi placówek opiekuńczo – wychowawczych.

Powiat Łomżyński nie ma placówek opiekuńczo – wychowawczych, a zatem nie było potrzeby powoływania centrum.

1.1.9. Wyznaczenie organizatora rodzinnej pieczy zastępczej.

Zarządzeniem Nr 34 z dnia 14 października 2011r. Starosta Łomżyński wyznaczył Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Łomży na organizatora rodzinnej pieczy zastępczej w powiecie łomżyńskim.

1.1.10. Zapewnienie przeprowadzenia przyjętemu do pieczy zastępczej dziecku niezbędnych badań lekarskich.

Przy umieszczaniu dziecka w pieczy zastępczej Centrum Pieczy Zastępczej i PCPR w Łomży przekazywało rodzinom zastępczym informację o stanie zdrowia dziecka, niezbędną dokumentację medyczną oraz udzielało pomocy w dotarciu do specjalistów.

1.1.11. Prowadzenie rejestru danych, o których mowa w art. 46.

Starosta Łomżyński prowadzi rejestr danych o osobach sprawujących funkcję rodziny zastępczej i osób zakwalifikowanych do pełnienia funkcji rodziny zastępczej. W dniu 03 lutego 2020 r. Starosta przekazał wyciąg z rejestru danych do Sądu Rejonowego w Łomży za okres od 08 lutego 2019 r. do 03 lutego 2020 r.

1.1.12. Kompletowanie we współpracy z właściwym ośrodkiem pomocy społecznej dokumentacji związanej z przygotowaniem dziecka do umieszczenia w rodzinie zastępczej albo rodzinnym domu dziecka.

Centrum Pieczy Zastępczej w Łomży i PCPR w Łomży przekazuje niezbędną dokumentację dzieci rodzinom zastępczym, m.in. książeczki zdrowia, akty urodzenia, dokumenty szkolne.

1.1.13. Finansowanie:

- a) świadczeń pieniężnych dotyczących dzieci z terenu powiatu, umieszczonych w rodzinach zastępczych, rodzinnych domach dziecka, placówkach opiekuńczo – wychowawczych, regionalnych placówkach opiekuńczo – terapeutycznych, interwencyjnych ośrodkach preadopcyjnych lub rodzinach pomocowych, na jego terenie lub na terenie innego powiatu oraz pomocy dla usamodzielnianych wychowanków.
- b) pomocy przyznawanej osobom usamodzielnianym opuszczającym rodziny zastępcze, rodzinne domy dziecka, placówki opiekuńczo-wychowawcze lub regionalne placówki opiekuńczo-terapeutyczne,

Za finansowanie pobytu dziecka w rodzinnej pieczy zastępczej odpowiada powiat właściwy ze względu na miejsce zamieszkania dziecka przed umieszczeniem go po raz pierwszy w pieczy zastępczej.

Zgodnie z ustawą dla rodzin zastępczych przysługuje świadczenie na częściowe pokrycie wydatków związanych z utrzymaniem dziecka.

Tabela 5: Wysokość miesięcznego świadczenia na pokrycie kosztów utrzymania dziecka w rodzinie zastępczej.

<u>Rodzaj rodziny:</u>	<u>Wysokość miesięcznego świadczenia na pokrycie częściowych kosztów utrzymania dziecka, zgodnie z ustawą nie niższe niż:</u>	
	<u>w przypadku dziecka zdrowego:</u>	<u>w przypadku dziecka z niepełnosprawnością:</u>
<u>Spokrewniona</u>	<u>694 zł</u>	<u>905 zł</u>
<u>Niezawodowa</u>	<u>1.052 zł</u>	<u>1.263 zł</u>
<u>Zawodowa</u>	<u>1.052 zł</u> plus koszty wynagrodzenia rodziny	<u>1.263 zł.</u>

Źródło: opracowanie własne na podstawie ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej

W 2019 roku dyrektor PCPR wydał **140 decyzji administracyjnych** dotyczących przyznania świadczeń rodzinom zastępczym i pełnoletnim wychowankom z pieczy oraz **56 decyzji administracyjnych** dotyczących odstąpienia od ustalania odpłatności rodzicom biologicznym.

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Łomży w 2019 r. na pomoc dla **36 rodzin zastępczych** i **14 pełnoletnich wychowanków** wydatkowało ogółem **kwotę 1 332 633,91 zł**, z tego:

- kwota **295 856,65 zł** została zrefundowana przez inne powiaty: zambrowski, kolneński, wysokomazowiecki, ełcki, grajewski, garwoliński, m. Łomża, m. Ruda Śląska za pobyt **33 dzieci** przebywających w rodzinach zastępczych na terenie naszego powiatu,
- kwotę **286 829,61 zł** PCPR w Łomży przekazało innym powiatom: ostrołęckiemu, wołomińskiemu, opolskiemu oraz m. Łomża za pobyt na ich terenie **21** dzieci pochodzących z powiatu łomżyńskiego,
- kwotę **371 378,45 zł** wydatkowano na **38 dzieci** z naszego powiatu umieszczonych w rodzinach zastępczych zamieszkujących na terenie powiatu łomżyńskiego,
- kwotę **273 651,27 zł** wydatkowano na realizację dodatku wychowawczego przyznanego na **61** dzieci wychowujących się w **30** rodzinach zastępczych,
- kwotę **14 100 zł** wydatkowano na realizację rządowego programu „Dobry start” na **47** dzieci wychowujących się w **27** rodzinach zastępczych,
- kwotę **14 000 zł** wydatkowano na realizację zadań pieczy zastępczej zgodnie z zawartym porozumieniem z Centrum Pieczy Zastępczej w Łomży;

- kwotę **76 817,93 zł** wydatkowano dla **14** wychowanków z rodzin zastępczych i placówek opiekuńczo-wychowawczych usamodzielniających się z tego:
 - 8 wychowanków z racji kontynuowania nauki otrzymało pomoc na ogólną kwotę **37 530,93 zł**,
 - 4 wychowanków otrzymało pomoc pieniężną na usamodzielnienie w kwocie ogółem **24 287,00 zł**,
 - 3 wychowanków otrzymało pomoc na zagospodarowanie w ogólnej kwocie **15 000 zł**.

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Łomży finansowało także koszty pobytu **11 wychowanków** w placówkach opiekuńczo – wychowawczych. Na ten cel wydatkowano **335 333,18 zł**, i tak:

- na utrzymanie 5 wychowanków w Placówce Opiekuńczo – Wychowawczej w Łomży kwotę **93 428,22 zł**,
- na utrzymanie 4 wychowanków w Centrum Placówek Opiekuńczo – Wychowawczych w Zambrowie kwotę **149 427,42 zł**,
- na utrzymanie 1 wychowanka w Domu Dziecka w Supraślu – **51 463,00 zł**;
- na utrzymanie 1 wychowanki Placówki Opiekuńczo-Wychowawczej „Dom dla Dzieci” w Czarnowcu – **41 014,54 zł**;

Wszystkie środki finansowe zostały wykorzystane zgodnie z przeznaczeniem.

Odpłatność gmin za pobyt dzieci w pieczy zastępczej

Od 2012r. gmina właściwa ze względu na miejsce zamieszkania dziecka przed umieszczeniem go po raz pierwszy w pieczy zastępczej (w rodzinie zastępczej lub w placówce opiekuńczo – wychowawczej) partycypuje w wydatkach na opiekę i wychowanie dziecka ponosząc wydatki w wysokości:

- 10% wydatków na opiekę i wychowanie dziecka – w pierwszym roku pobytu dziecka w pieczy zastępczej;
- 30% wydatków na opiekę i wychowanie dziecka – w drugim roku pobytu dziecka w pieczy zastępczej;
- 50% wydatków na opiekę i wychowanie dziecka – w trzecim roku i następnych latach pobytu dziecka w pieczy zastępczej.

W 2019 r. wszystkie gminy z powiatu łomżyńskiego refundowały koszty pobytu dzieci w pieczy zastępczej w wysokości 10%, 30% i 50%. Łączny koszt gmin wyniósł **232 131,83** (w latach ubiegłych wynosił odpowiednio: w roku 2018 – **201 636,92 zł** w roku 2017 – **183 547,17 zł**, w roku 2016 – **146 852,5 zł**, w roku 2015 – **135 502,85 zł**, w roku 2014 – **68 366 zł**).

Tabela 6: Refundacja kosztów pobytu dzieci w pieczy zastępczej przez gminy powiatu łomżyńskiego.

Gmina	Koszty pobytu refundowane przez gminy w wysokości 10%:	Koszty pobytu refundowane przez gminy w wysokości 30%:	Koszty pobytu refundowane przez gminy w wysokości 50%:	Łączna kwota refundacji
Jedwabne	X	X	12 492,00 zł	12 492,00 zł
Łomża	666,53 zł	3 868,51 zł	46 335,37 zł	50 870,41 zł
Miastkowo	1 997,40 zł	8 095,80 zł	23 634,14 zł	33 727,34 zł
Nowogród	5 905,96 zł	11 930,41 zł	19 605,48 zł	37 441,85 zł
Piątница	3 694,09 zł	1 542,97 zł	X	5 237,06 zł
Przytuły	X	24 799,45 zł	8 611,76 zł	33 411,21 zł
Śniadowo	4 137,87 zł	15 958,06 zł	8 778,00 zł	28 873,93 zł
Wizna	416,03 zł	X	12 874,00 zł	13 290,03 zł
Zbójna	X	X	16 788,00 zł	16 788,00 zł
ŁĄCZNIE:	16 817,88 zł	66 195,20 zł	149 118,75 zł	232 131,83 zł

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych zastanych.

Wytaczanie powództwa alimentacyjnego od rodziców biologicznych

Zgodnie z art. 38 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej kierownik powiatowego centrum pomocy rodzinie wytacza powództwo o zasądzenie świadczeń alimentacyjnych, w przypadku gdy od umieszczenia dziecka pieczy upłynął rok. W 2019 r. Dyrektor Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Łomży złożył do Sądu Rejonowego Wydziału Rodzinnego i Nieletnich w Łomży ogółem **4 pozwy o alimenty** na rzecz dzieci umieszczonych w rodzinach zastępczych i placówkach opiekuńczo – wychowawczych. Wszystkie sprawy zostały zakończone. Sąd rodzinny zasądził alimenty od dwojga rodziców biologicznych (dwa wyroki sądu, bowiem czwórka dzieci ww. rodziców została umieszczona w dwóch rodzinach zawodowych), którzy płacą alimenty na rzecz czwórki dzieci. W dwóch przypadkach powództwo zostało oddalone.

- c) **szkoleń dla kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej, prowadzenia rodzinnego domu dziecka lub pełnienia funkcji dyrektora placówki opiekuńczo – wychowawczej typu rodzinnego oraz szkoleń dla rodzin zastępczych, prowadzących rodzinne domy dziecka oraz dyrektorów placówek opiekuńczo – wychowawczych typu rodzinnego**

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Łomży szkolenia rodzin zastępczych i kandydatów na rodziny zastępcze zleciło Centrum Pieczy Zastępczej w Łomży, na mocy Porozumienia. O tej kwestii jest mowa w pkt. 1.1.4 b sprawozdania.

1.1.14. Sporządzanie sprawozdań rzeczowo – finansowych z zakresu wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej oraz przekazywanie ich właściwemu wojewodzie, w wersji elektronicznej, z zastosowaniem systemu teleinformatycznego, o którym mowa w art. 187 ust. 3.

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Łomży w 2019 r. przekazało elektronicznie dwa półroczne sprawozdania rzeczowo – finansowe Wojewodzie Podlaskiemu z zastosowaniem systemu informatycznego.

1.1.15. Przekazywanie do biura informacji gospodarczej informacji, o której mowa w art. 193 ust. 8.

W 2019 r. Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Łomży nie przekazywało informacji do biura informacji gospodarczej.

1.2. Współpraca międzyinstytucjonalna.

W 2019 r. PCPR w Łomży ściśle współpracowało z:

❖ **Centrum Pieczy Zastępczej w Łomży**, z którym razem realizowało zadania z pieczy zastępczej na podstawie zawartego porozumienia. CPZ m.in. zapewniało m.in:

- pozyskiwanie, szkolenie i kwalifikowanie osób chętnych do pełnienia funkcji rodziny zastępczej niezawodowej i zawodowej / punkt 1.1.4 b/,
- dla osób sprawujących rodzinną pieczę zastępczą i ich dzieci oraz dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej pomoc m.in.: objęcie rodziny wsparciem koordynatora; zapewnienie im szkoleń mających na celu podnoszenie ich kwalifikacji;

prowadzenie poradnictwa i terapii, w tym zapewnianie pomocy psychologicznej i poradnictwa mającego na celu przeciwdziałanie zjawisku wypalenia zawodowego /punkt 1.1.4 a; 1.1.6; 1.1.7; wsparcie koordynatora - str. 11-12/

- diagnozowanie dzieci przebywających w rodzinnej pieczy zastępczej /punkt 1.1.7 b/;
- dokonywanie okresowej oceny sytuacji dzieci przebywających w rodzinnej pieczy zastępczej,
- regulowanie sytuacji prawnej dzieci i zgłaszanie ich do adopcji.

Ocena sytuacji dzieci: PCPR w Łomży oraz CPZ w Łomży, zgodnie z art. 128-131 ustawy, dokonują systematycznej oceny sytuacji dzieci przebywających w opiece zastępczej (dla dzieci poniżej 3 lat nie rzadziej niż co 3 miesiące, a dzieci powyżej 3 lat nie rzadziej niż co 6 miesięcy). Wyciągi z protokołów są przesyłane do Sądu Rodzinnego wg właściwości.

- oceny dokonywane przez CPZ w Łomży - pracownicy PCPR w Łomży uczestniczą we wszystkich zespołach w sprawach dzieci z powiatu łomżyńskiego (umieszczonych w rodzinach zastępczych na terenie miasta Łomża) oraz dzieci przebywających w rodzinach zastępczych na terenie powiatu łomżyńskiego. Łącznie sporządzono 51 opinii dotyczących sytuacji dzieci z Powiatu.
- oceny dokonywane przez PCPR w Łomży - w roku 2019 zorganizowano 30 zespołów oceniających sytuację 22 małoletnich przebywających w 15 rodzinach zastępczych spokrewnionych i niezawodowych. Łącznie sporządzono 31 ocen (na 1 posiedzeniu sporządzono dwie odrębne oceny dla 2 dzieci przebywających w 1 rodzinie zastępczej) sytuacji dzieci przebywających w rodzinach zastępczych na terenie Powiatu.

Na posiedzenia zespołów zapraszani są: rodzice zastępczy, rodzice biologiczni (o ile nie są pozbawieni władzy rodzicielskiej), koordynatorzy: PCPR i CPZ, pracownicy socjalni PCPR, przedstawiciele Ośrodka Adopcyjnego w Łomży, ośrodków pomocy społecznej, przedstawiciele policji, kuratorzy, pedagodzy i wychowawcy ze szkół, specjaliści z Poradni Psychologiczno – Pedagogicznej nr 1 w Łomży. W posiedzeniach biorą udział również małoletni – jeżeli wiek i stopień dojrzałości dziecka na to pozwalają – ze względu na wprowadzony w nowelizacji ustawy obowiązek wysłuchania dziecka.

Regulowanie sytuacji prawnej:

CPZ w Łomży wnioskowało do Sądu Rodzinnego o uregulowanie sytuacji prawnej 5 dzieci z rodzin zastępczych na terenie powiatu łomżyńskiego, w sytuacji gdy powrót do domu rodzinnego nie był możliwy. Rodzice 4 dzieci zostali pozbawieni władzy rodzicielskiej. CPZ przygotowało dokumentację zgłoszeniową do Ośrodka Adopcyjnego w Łomży 5 dzieciom /karty zgłoszenia, dokumentacja medyczna, opinia psychologiczna, opinia organizatora pieczy zastępczej/. CPZ współpracowało z Ośrodkiem Adopcyjnym w procedurze adopcji 3 dzieci z rodzin zastępczych z Powiatu /3 dzieci z rodzin zawodowych, w tym 1 zgłoszone do adopcji w 2018 r/. Przysposobienia zakończone pomyślnie, prawomocnym postanowieniem Sądu.

PCPR w Łomży, zgodnie z art.47 ust. 7 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, wnioskował do Sądu Rodzinnego o wydanie zarządzeń wobec dwojga małoletnich dzieci celem uregulowania ich sytuacji prawnej- procedury nie zostały zakończone.

- ❖ **ośrodkami pomocy społecznej** m.in. w zakresie: zabezpieczania dzieci w pieczy zastępczej, gromadzenia dokumentacji niezbędnej do umieszczenia dziecka w pieczy zastępczej rodzinnej i instytucjonalnej; urlopowania małoletnich dzieci do domu rodzinnego na czas wolny od nauki, ustalenia odpłatności rodziców biologicznych za pobyt swoich dzieci w rodzinach zastępczych; współpracy w budowaniu więzi oraz nawiązywaniu pozytywnych relacji dzieci z rodzinami biologicznymi; wymiany informacji na temat przyczyn trudnej sytuacji rodziny, jej potrzeb, istniejących zasobów: własnych, środowiska, instytucjonalnych. Podmioty realizujące pracę z rodziną biologiczną (OPS) mają obowiązek monitorowania sytuacji rodziców biologicznych oraz uczestniczą w tworzeniu i realizacji Planów Pomocy Dzieciom umieszczonych w rodzinach zastępczych. Ośrodki Pomocy Społecznej z powiatu łomżyńskiego refundowały w ubiegłym roku koszty pobytu swoich dzieci w rodzinach zastępczych i placówkach (10%, 30% i 50% świadczeń).
- ❖ **ze szkołami** kontaktowano się w celu ustalenia sytuacji dydaktyczno – wychowawczej dzieci, oceny współpracy rodziców biologicznych i rodziców zastępczych

ze szkołą oraz współpracy w celu optymalnego wspierania podopiecznych w sprośtaniu wymogom edukacyjnym.

- ❖ **z sądami** polegała na sporządzaniu i przekazywaniu, zgodnie z terminami wskazanymi przez Ustawę, ocen sytuacji małoletnich przebywających w rodzinach zastępczych wraz z oceną zasadności ich dalszego pobytu; sprawozdań dotyczących sytuacji rodziny, udzielonej pomocy oraz realizacji planu z rodziną zastępczą; regulowaniu sytuacji prawnej dzieci; wnioskowaniu o alimenty na rzecz dzieci umieszczonych w rodzinach zastępczych i placówkach opiekuńczo – wychowawczych; badaniu sytuacji małoletnich przebywających w rodzinach biologicznych pod kątem tego czy zachodzi potrzeba ich zabezpieczenia w pieczy, w sprawach urlopowania małoletnich dzieci do domu rodzinnego.
- ❖ **z kuratorami zawodowymi i społecznymi** w celu wymiany informacji o swoich klientach.
- ❖ **z innymi powiatowymi centrami pomocy rodzinie** zawierając porozumienia w sprawie przyjęcia, warunków pobytu oraz wysokości wydatków na opiekę i wychowanie dzieci przebywających w rodzinach zastępczych i placówkach. W roku 2019 r. powiat łomżyński zawarł 9 nowych porozumień z innymi powiatami.

Współpraca międzyinstytucjonalna jest niezbędna do zapewnienia dzieciom przebywającym w pieczy zastępczej optymalnych warunków do rozwoju. Rodziny zastępcze borykają się na co dzień z wieloma problemami w prawidłowym sprawowaniu funkcji opiekuńczo – wychowawczej. Z obserwacji pracowników Organizatora wynika, iż istnieje duże zapotrzebowanie na wsparcie specjalistyczne rodzin zastępczych, zwłaszcza spokrewnionych wychowujących nastolatków, które obok problemów finansowych borykają się z poważnymi problemami wychowawczymi. Przepaść pokoleniowa znacznie utrudnia dziadkom porozumienie z dojrzewającym, zbuntowanym nastolatkiem. Młodzieży umieszczonej w rodzinach zastępczych trudno uniknąć dziedziczenia określonych patologii rodzinnych – nieodpowiedzialności, słabych więzi emocjonalnych, bezradności, zaś dziadkowie czasami powielają wzorce i metody wychowawcze stosowane – bez powodzenia – wobec własnych dzieci. Rodzice zastępczy potrzebują wsparcia w zakresie: rozwijania umiejętności wychowawczych, komunikacji, konstruktywnego rozwiązywania sytuacji trudnych oraz wiedzy dotyczącej potrzeb rozwojowych dzieci powierzonych ich pieczy. Szczególnego wsparcia wymagają również rodziny z dziećmi niepełnosprawnymi,

których wychowywanie implikuje konieczność stałego współudziału na co dzień opiekuna dziecka w procesie jego leczenia, rehabilitacji i edukacji. Problemem jest również fakt, iż na naszym terenie brakuje specjalistów pracujących z dziećmi z pewnego rodzaju schorzeniami typu: FAS czy rzadkimi chorobami genetycznymi.

Współpraca między instytucjami wspierającymi rodzinę i dziecko pozwala na zapewnienie zindywidualizowanego i kompleksowego wsparcia dla rodzin, w związku z powyższym w dniu 22 lutego 2019 roku Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Łomży zorganizowało spotkanie poświęcone tematyce współpracy międzyinstytucjonalnej kadry pomocy społecznej z terenu powiatu łomżyńskiego, miasta Łomża oraz powiatu kolneńskiego. Obrady odbyły się w sali konferencyjnej Starostwa Powiatowego w Łomży, a udział w nich wzięli: Przewodniczący oraz Sędziowie III Wydziału Rodzinnego i Nieletnich Sądu Rejonowego w Łomży, Prokurator Rejonowy Prokuratury Rejonowej w Łomży, Dyrektor Centrum Pieczy Zastępczej w Łomży, Dyrektor Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Łomży, przedstawiciele Zespołu Kuratorskiej Służby Sądowej Sądu Rejonowego w Łomży, Komendy Miejskiej Policji w Łomży, Ośrodka Interwencji Kryzysowej w Łomży, Ośrodka Adopcyjnego w Łomży oraz kierownicy ośrodków pomocy społecznej z terenu powiatu łomżyńskiego i kolneńskiego wraz z pracownikami.

II. Domy pomocy społecznej

Zgodnie z art. 54 ust. 1 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 2019 r., poz. 1507, z późn. zm.) **„Osobie wymagającej całodobowej opieki z powodu wieku, choroby lub niepełnosprawności, niemogącej samodzielnie funkcjonować w codziennym życiu, a której nie można zapewnić niezbędnej pomocy w formie usług opiekuńczych, przysługuje prawo do umieszczenia w domu pomocy społecznej”.**

Wyróżnia się następujące typy domów pomocy dla:

- 1) osób w podeszłym wieku,
- 2) osób przewlekłe somatycznie chorych,
- 3) osób przewlekłe psychicznie chorych,
- 4) dorosłych niepełnosprawnych intelektualnie,
- 5) dzieci i młodzieży niepełnosprawnych intelektualnie,
- 6) osób niepełnosprawnych fizycznie,
- 7) osób uzależnionych od alkoholu.

Powiat Łomżyński prowadzi dwa domy pomocy społecznej, które mają zezwolenia wydane przez Wojewodę Podlaskiego na czas nieokreślony:

- **Dom Pomocy Społecznej Polskiego Komitetu Pomocy Społecznej im. Wiktorii Kowalewskiej w Łomży, przy ul. Sikorskiego 222** dla 30 osób w podeszłym wieku oraz **Filia Domu w Kownatach 85, gm. Piątnica** dla 20 osób przewlekłe psychicznie chorych;
- **Dom Pomocy Społecznej pw. św. Franciszka z Asyżu w Tykocinie Caritas Diecezji Łomżyńskiej** dla 56 osób przewlekłe psychicznie chorych (kobiet).

Na dzień 31 grudnia 2019 roku w domach pomocy społecznej przebywało **106 mieszkańców**, z tego:

- skierowanych przed 2004 rokiem – 18 mieszkańców;
- skierowanych i umieszczonych po 2004 roku – 88 mieszkańców.

Na osoby skierowane do domów pomocy społecznej przed 1 stycznia 2004 roku, powiat otrzymuje dotację celową.

Osoby ponoszą miesięczną odpłatność za pobyt w domu pomocy społecznej w wysokości 70% posiadanego dochodu.

Dla osób skierowanych i umieszczonych w domach po 1 stycznia 2004 r., zgodnie z art. 60 ust. 1 ustawy o pomocy społecznej – pobyt w domu pomocy społecznej jest odpłatny do wysokości średniego miesięcznego kosztu utrzymania.

Opłatę za pobyt w domu wnoszą w kolejności:

- 1) mieszkaniec domu, nie więcej niż 70% dochodu,
- 2) małżonek, zstępni przed wstępnymi, zgodnie z zawartą umową z gminą,
- 3) gmina, z której osoba została skierowana – w wysokości różnicy między średnim kosztem utrzymania w domu pomocy społecznej, a opłatą mieszkańca i rodziny.

W kwestii domów pomocy Dyrektor PCPR w Łomży wydał **64 decyzje administracyjne**.

Na dzień 31 grudnia 2019 r. **na umieszczenie w naszych Domach oczekiwało 13 osób**, w tym: na Dom Pomocy Społecznej PKPS w Łomży - **5 osób**, na Dom Pomocy Społecznej w Kownatach - **6 osób** i na Dom Pomocy Społecznej w Tykocinie - **2 osoby**.

2.1. Dom Pomocy Społecznej PKPS im. Wiktorii Kowalewskiej w Łomży.

Dom Pomocy Społecznej im. Wiktorii Kowalewskiej w Łomży prowadzi Polski Komitet Pomocy Społecznej na zlecenie Starosty Łomżyńskiego. Placówka dysponuje 30 miejscami. Na dzień 31 grudnia 2019 r. w DPS przebywało **4 mieszkańców umieszczonych przed 1 stycznia 2004 r.** utrzymywanych z dotacji celowej budżetu państwa i **26 mieszkańców umieszczonych po 1 stycznia 2004 r.**, za których koszt poza mieszkańcem ponosi rodzina i gmina z której pensjonariusz pochodzi.

W 2019 r. koszt utrzymania mieszkańca w Domu Pomocy Społecznej w Łomży wynosił **3.475 zł miesięcznie**.

Charakterystyka mieszkańców.

Na koniec okresu sprawozdawczego w Domu przebywało 30 mieszkańców (4 na starych zasadach i 26 na nowych zasadach), w wieku :

- od 41 do 50 lat – 2 osoby,
- od 51 do 60 lat – 3 osoby,
- od 61 do 70 lat – 6 osób,
- od 71 do 80 lat – 11 osób,
- od 81 do 90 lat – 6 osób,
- powyżej 90 lat – 2 osoby.

Z ogólnej liczby mieszkańców:

Sprawność:

- 3 osoby poruszają się bardzo słabo tylko przy pomocy opiekuna,
- 14 osób jest samodzielnych.
- **7 osób leżących,**
- 6 osób poruszających się przy pomocy sprzętu ortopedycznego (wózek inwalidzki, trójnóg, chodzik, laska).

Spożywanie posiłków:

- 6 osób wymagających karmienia,
- 24 osoby są samodzielne w spożywaniu posiłków.

Pielęgnacja i higiena:

- **24 osoby są pieluchowane,**
- 1 osoba jest cewnikowana.

Główne schorzenia mieszkańców:

- choroby otępienne, w tym choroba Alzheimera,
- nadciśnienie tętnicze,
- stany po udarze mózgu, niedowłady,
- cukrzyca,
- choroby tarczycy,
- schizofrenia,
- upośledzenie umysłowe,
- parkinson.

Na dzień 31.12.2019 r. w DPS przebywało **15 osób ubezwłasnowolnionych łącznie**. Opiekunami prawnymi osób ubezwłasnowolnionych są: członkowie rodziny (9 osób), pracownicy DPS i OPS (6 osób).

W okresie od 1 stycznia 2019 r. do 31 grudnia 2019 r. decyzją Dyrektora Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Łomży w DPS zostało umieszczonych **8 osób**. W okresie objętym sprawozdaniem **odeszło 8 osób, w tym 6 osób zmarło, 2 osoby zrezygnowały z DPS**. Pogrzebami mieszkańców zajmowały się rodziny i DPS.

Z ogólnej liczby osób przebywających w DPS:

- 12 osób posiada stopień znaczny lub I grupę inwalidzką,
- 2 osoby posiadają stopień umiarkowany lub II grupę inwalidzką,
- 16 osób nie posiada orzeczeń o stopniu niepełnosprawności.

Z ogólnej liczby 30 mieszkańców:

- 1 osoba ma zasiłek stały,
- 9 osób ma renty z KRUS lub ZUS
- 20 osób ma emerytury z KRUS lub ZUS.

Na koniec 2019 r. mieszkańcy umieszczeni po 1 stycznia 2004 r. na tzw. „nowych zasadach” (26 osób) pochodzili z następujących gmin:

Lp.	Gmina / Miasto	Liczba osób
1.	Miasto Łomża	14
2.	Przytuły	1
3.	Miasto Mława	1
4.	Miasto – Gmina Jedwabne	3
5.	Miastkowo	1
6.	Goworowo	2
7.	Miasto Kolno	1
8.	Wizna	1
9.	Miasto Zambrów	1
10.	Sokoły	1
	Razem:	26

Zdecydowaną większość stanowią mieszkańcy Miasta Łomży (14 osób). Miesięczny koszt utrzymania tych osób wynosi **48 650 zł (według średniego kosztu utrzymania mieszkańca w DPS – 3 475 zł miesięcznie)**. Kwotę **10 425 zł** płaci za swoich 3 mieszkańców Miasto – Gmina Jedwabne, **6 950 zł** za 2 podopiecznych Gmina Goworowo.

W zakresie usług bytowych Dom zapewnia miejsce zamieszkania w budynku 3 kondygnacyjnym, bez barier architektonicznych, wyposażonym w windę osobową oraz system instalacji przeciwpożarowej i przyzywowej.

W celu określenia indywidualnych potrzeb mieszkańca oraz zakresu usług powołany jest zespół terapeutyczno - opiekuńczy, którego zadaniem jest opracowanie indywidualnych planów wsparcia mieszkańca oraz wspólna z mieszkańcem ich realizacja.

W 2019 r. w skład Zespołu działającego w Domu Pomocy Społecznej PKPS w Łomży wchodziło 12 pracowników .

2.2. Dom Pomocy Społecznej PKPS – filia w Kownatach.

W dniu 24 marca 2015 r. Polski Komitet Pomocy Społecznej Zarząd Okręgowy w Łomży uruchomił Filię Domu Pomocy Społecznej w Kownatach dla 20 osób (kobiet i mężczyzn) przewlekle psychicznie chorych. Na koniec grudnia 2019 r. w placówce przebywało 20 osób, z czego **11 było ubezwłasnowolnionych całkowicie**. Opiekunami prawnymi tych mieszkańców są członkowie rodzin, pracownicy DPS i inne osoby wyznaczone przez Sąd.

W 2019 r. koszt utrzymania mieszkańca w Domu Pomocy Społecznej PKPS – filii w Kownatach wynosił **3. 475 zł miesięcznie**.

Charakterystyka mieszkańców.

Na koniec okresu sprawozdawczego w Domu przebywało 20 mieszkańców w wieku:

- od 18 do 30 lat – 1 osoba,
- od 31 do 40 lat – 3 osoby,
- od 41 do 50 lat – 3 osoby,
- od 51 do 60 lat – 3 osoby,
- powyżej 60 lat – 10 osób.

Z ogólnej liczby mieszkańców:

Sprawność:

- 5 osób wymaga całkowitej pomocy przy wykonywaniu codziennych czynności,
- 5 osób wymaga częściowej pomocy przy wykonywaniu codziennych czynności,
- 10 osób jest samodzielnych w czynnościach dnia codziennego,
- 1 osoba porusza się przy pomocy sprzętu ortopedycznego (kule).

Spożywanie posiłków:

Wszyscy mieszkańcy spożywają posiłki samodzielnie.

Pielęgnacja i higiena:

- 4 osoby są pieluchowane.

Główne schorzenia mieszkańców:

- różne odmiany schizofrenii (paranoidalna, niezróżnicowana),
- organiczne zaburzenia osobowości,
- choroby otępienne, w tym choroba Alzheimera,
- nadciśnienie tętnicze,
- stany po udarze mózgu, niedowłady,
- cukrzyca,
- choroby tarczycy,
- upośledzenie umysłowe,
- epilepsja,
- zaburzenia poalkoholowe,
- choroby nowotworowe,
- głuchoniemota.

W Domu Pomocy Społecznej w Kownatach wszyscy mieszkańcy przebywają na „nowych zasadach”, tj. decyzje o skierowaniu i odpłatności wydaje gmina, z której pensjonariusze pochodzą.

Na koniec 2019 r. mieszkańcy pochodzili z następujących gmin:

Lp.	Gmina / Miasto	Liczba
1.	Miastkowo	1
2.	Wizna	1

3.	Przytuły	1
4.	Miasto Łomża	4
5.	Gmina Łomża	2
6.	Miasto Dąbrowa Białostocka	3
7.	Boćki	1
8.	Goniądz	1
9.	Miasto Grajewo	1
10.	Śniadowo	1
11.	Miasto Białystok	1
12.	Miasto - Gmina Lwówek Śląski	1
13.	Rzekuń	1
14.	Miasto Wasilków	1
	Razem:	20

Zdecydowaną większość stanowią mieszkańcy Miasta Łomży (4 osób). Miesięczny koszt utrzymania tych osób wynosi **13 900 zł (według średniego kosztu utrzymania mieszkańca w DPS - 3 475 zł miesięcznie)**. Kwotę **10 425 zł** płaci Miasto Dąbrowa Białostocka za 3 swoich podopiecznych, kwotę **6 950 zł** Gmina Łomża za 2 osoby.

W okresie od 1 stycznia 2019 r. do 31 grudnia 2019 r. decyzją Dyrektora Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Łomży w DPS w Kownatach została umieszczona **1 osoba**. W okresie objętym sprawozdaniem **1 osoba została przeniesiona do Domu pomocy Społecznej PKPS w Łomży**.

Z ogólnej liczby osób przebywających w DPS:

- 17 osób posiada stopień znaczny,
- 3 osoby posiada stopień umiarkowany (lub całkowitą niezdolność do pracy)

Z ogólnej liczby 20 mieszkańców:

- 1 osoba utrzymuje się z dzierżawy ziemi,
- 1 osoba ma zasiłek stały,
- 13 osób ma renty z KRUS i ZUS ,
- 5 osób ma emerytury z KRUS i ZUS

Dom Pomocy Społecznej mieści się na paterze w budynku 2 kondygnacyjnym, bez barier architektonicznych, wyposażonym w windę osobową oraz system instalacji przeciwpożarowej i przyzywowej. Na piętrze znajduje się Środowiskowy Dom Samopomocy.

W celu określenia indywidualnych potrzeb mieszkańca oraz zakresu usług powołany jest zespół terapeutyczno - opiekuńczy, którego zadaniem jest opracowanie indywidualnych planów wsparcia mieszkańca oraz wspólna z mieszkańcem ich realizacja.

W 2019 r. skład Zespołu działającego w Domu Pomocy Społecznej PKPS w Łomży wchodziło 13 pracowników zatrudnionych na umowę o pracę.

2.3. Dom Pomocy Społecznej pw. Św. Franciszka z Asyżu w Tykocinie.

Dom Pomocy Społecznej pw. Św. Franciszka z Asyżu w Tykocinie prowadzi Caritas Diecezji Łomżyńskiej na zlecenie Starosty Łomżyńskiego. Decyzją nr PS-V.9423.5.2016.MN z dnia 27.04.2016 r. Wojewoda Podlaski zwiększył liczbę miejsc w DPS z 54 do 56.

Placówka dysponuje 56 miejscami dla kobiet przewlekłe psychicznie chorych. Na koniec 2019 r. w DPS przebywało **14 mieszkanek umieszczonych przed 1 stycznia 2004 r.** utrzymywanych z dotacji celowej budżetu państwa i **42 mieszkanki umieszczone po 1 stycznia 2004 r.,** za których koszt poza mieszkańcem ponosi rodzina i gmina z której pensjonariuszka pochodzi.

W 2019 r. koszt utrzymania mieszkanki w Domu Pomocy Społecznej w Tykocinie wynosił **3. 350 zł miesięcznie.**

Na koniec okresu sprawozdawczego w Domu przebywało 56 mieszanek w wieku :

- od 19 do 40 lat – 6 osób,
- od 41 do 60 lat – 18 osób,
- od 61 do 74 lat – 20 osób,
- powyżej 75 lat – 12 osób.

Z ogólnej liczby mieszkańców:

Sprawność:

- 16 osób wymaga całkowitej pomocy przy wykonywaniu codziennych czynności,
- 23 osób wymaga częściowej pomocy przy wykonywaniu codziennych czynności,
- 17 osób jest samodzielnych,
- nie ma osób leżących,
- 5 osób porusza się na wózkach inwalidzkich,
- 3 osoby poruszają się przy pomocy sprzętu ortopedycznego (1 osoba – balkonik, 2 osoby – laska).

Spożywanie posiłków:

- 9 osób wymaga pomocy przy karmieniu,
- 33 osoby są na dietach (wątrobowej, wegetariańskiej, cukrzycowej, bezmlecznej, bezglutenowej).

Higiena i pielęgnacja

- 15 osób jest pieluchowanych.

Główne schorzenia mieszkanek:

- schizofrenia różnego typu,
- upośledzenie umysłowe,
- choroby otępienne, w tym choroba Alzheimera,
- zaburzenia depresyjne ,
- organiczne zaburzenia urojeniowe, nastroju, osobowości i zachowania,
- epilepsja,
- parkinsonizm,
- zespół Korsakowa.

Na dzień 31.12.2019 r. w DPS przebywało **17 osób ubezwłasnowolnionych**, w tym 12 osób całkowicie, których opiekunami prawnymi są: członkowie rodziny, osoba obca i pracownik DPS (1 osoba) oraz 5 osób częściowo ubezwłasnowolnionych.

W okresie od 1 stycznia 2019 r. do 31 grudnia 2019 r. decyzją Dyrektora Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Łomży w DPS w Tykocinie zostało umieszczonych **10 osób**. W okresie objętym sprawozdaniem odeszło **10 osób**, w tym 9 zmarło i 1 osoba zrezygnowała z DPS. Pogrzebami mieszkanek zajmowały się rodziny.

Z ogólnej liczby 56 mieszkanek:

- 25 osób pobiera emeryturę,
- 27 osoby pobiera rentę,
- 4 osoby pobierają zasiłek stały.

Na koniec 2019 r. mieszkanki umieszczone po 1 stycznia 2004 r. na tzw. „nowych zasadach” (42 osoby) pochodziły z następujących gmin:

Lp.	Gmina / Miasto	Liczba osób
1.	Miasto Białystok	15
2.	Miasto Łomża	1
3.	Miasto – Gmina Michałowo	3
4.	Miasto – Gmina Tykocin	1
5.	Miasto Zabłudów	1
6.	Rutki	1
7.	Miasto Ciechanowiec	1
8.	Miasto Zambrów	4
9.	Miasto Hajnówka	1
10.	Miasto – Gmina Kobylin	1
11.	Boćki	1
12.	Miasto Dąbrowa Białostocka	2
13.	Gmina Wysokie Mazowieckie	1
14.	Brańsk	1
15.	Gmina Grajewo	1
16.	Miasto Supraśl	2
17.	Miastkowo	1
18.	Gmina Turośl	1
19.	Miasto Elk	2
20.	Miasto Łapy	1
	Razem:	42

Zdecydowaną większość stanowią mieszkańcy Miasta Białegostoku (15 osób). Miesięczny koszt utrzymania tych osób wynosi **50.250 zł (według średniego kosztu utrzymania mieszkańca w DPS – 3.350 zł miesięcznie)**. Kwotę **13.400 zł** płaci Miasto Zambrów za swoje 4 mieszkanki, zaś kwotę **10.050 zł** Miasto - Gmina Michałowo. Kwotę **6.700 zł** przekazują na konto DPS Miasto Supraśl, Miasto Elk, Miasto Dąbrowa Białostocka.

W zakresie usług bytowych Dom zapewnia miejsce zamieszkania w budynku dwukondygnacyjnym bez barier architektonicznych, wyposażonym w windę oraz system instalacji przeciwpożarowej i przyzywowej. Mieszkańcy zamieszkują w 15 pokojach, spełniających wymogi obowiązującego standardu. Dom zapewnia mieszkańcom 3 posiłki dziennie, z uwzględnieniem zalecanych diet.

W celu określenia indywidualnych potrzeb mieszkańca oraz zakresu usług powołany jest Zespół terapeutyczno - opiekuńczy, którego zadaniem jest opracowanie indywidualnych planów wsparcia mieszkańca oraz wspólna z mieszkańcem ich realizacja.

W 2019 r. skład Zespołu działającego w Domu Pomocy Społecznej w Tykocinie wchodziło **29 pracowników**.

W budynku należącym do Caritas Diecezji Łomżyńskiej, w którym mieści się Dom Pomocy Społecznej większą część poddasza zajmuje **Środowiskowy Dom Samopomocy**, który przeznaczony jest dla 20 mieszkańców miasta i gminy Tykocin. Jest to placówka **typu A, B i C** (*typ A – dla osób przewlekle psychicznie chorych, typ B – dla osób upośledzonych umysłowo i typ C – dla osób wykazujących inne przewlekle zaburzenia czynności psychicznych*). Dom Pomocy Społecznej współpracuje ze Środowiskowym Domem Samopomocy poprzez różne spotkania organizacyjne oraz wspólne wyjazdy. Pokoje spełniają wymagane standardy i wyposażone są w meble i niezbędny sprzęt. Pomieszczenia są czyste i estetyczne. W ramach zajęć odbywają się różnego rodzaju treningi mające na celu usamodzielnienie uczestników. Posiłki przyrządzane są w ramach treningu kulinarnego.

Domy Pomocy Społecznej działające na zlecenie Powiatu Łomżyńskiego świadczą swoim podopiecznym usługi: bytowe, opiekuńcze i wspomagające na poziomie obowiązującego standardu w zakresie i formach wynikających z indywidualnych potrzeb osób w nich przebywających. I tak :

1. bytowe:

- a) miejsce zamieszkania,
- b) wyżywienie,
- c) odzież i obuwie,
- d) utrzymanie czystości,

2. opiekuńcze polegające na:

- a) udzielaniu pomocy w podstawowych czynnościach życiowych,
- b) pielęgnacji,
- c) niezbędnej pomocy w załatwianiu spraw osobistych,

3. wspomagające, polegające na:

- a) umożliwieniu udziału w terapii zajęciowej,
- b) podnoszeniu sprawności i aktywizowaniu mieszkańców domu,
- c) umożliwieniu zaspokojenia potrzeb religijnych i kulturalnych,
- d) zapewnieniu warunków do rozwoju samorządności mieszkańców domu,
- e) stymulowaniu nawiązywania, utrzymywania i rozwijania kontaktu z rodziną i społecznością lokalną,
- f) działaniu zmierzającym do usamodzielnienia mieszkańca domu w miarę jego możliwości,

- g) pomocy usamodzielniającemu się mieszkańcowi domu w podjęciu pracy, szczególnie mającej charakter terapeutyczny, jeżeli mieszkaniec spełnia warunki do takiego usamodzielnienia,
- h) zapewnieniu bezpiecznego przechowywania środków pieniężnych i przedmiotów wartościowych,
- i) finansowaniu mieszkańcowi domu nieposiadającemu własnego dochodu wydatków na niezbędne przedmioty osobistego użytku, w kwocie nieprzekraczającej 30% zasiłku stałego o którym mowa w ustawie o pomocy społecznej,
- j) zapewnieniu przestrzegania praw mieszkańców domu oraz zapewnieniu mieszkańcom dostępności do informacji o tych prawach,
- k) sprawnym wnoszeniu i załatwianiu skarg i wniosków mieszkańców domu.

Organizacja domów pomocy społecznej, zakres i poziom usług świadczonych przez domy uwzględnia w szczególności wolność, intymność, godność i poczucie bezpieczeństwa mieszkańców domów oraz stopień ich fizycznej i psychicznej sprawności.

Dla każdego mieszkańca opracowywane są indywidualne plany wsparcia, które koordynują „pracownicy pierwszego kontaktu” działający w ramach zespołu terapeutyczno – opiekuńczego. Domy pomocy zapewniają swoim mieszkańcom kontakty z rodziną i opiekunami prawnymi. Podopieczni jeżdżą do swoich domów rodzinnych i są odwiedzani na miejscu w DPS. Nieliczna grupa jest samotna i pozostaje w Domu.

Domy pomocy społecznej są kontrolowane przez Podlaski Urząd Wojewódzki Wydział Polityki Społecznej w Białymstoku w zakresie przestrzegania standardów usług, Sędziów Sądów Rodzinnych w Łomży i Białymstoku (opieka nad osobami całkowicie ubezwłasnowolnionymi i skierowanymi do DPS na podstawie postanowienia Sądu – bez ich zgody) oraz Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Łomży (kontrole finansowe dotacji, odpłatności za DPS, organizacja świadczeń zdrowotnych, funkcjonowanie zespołu terapeutycznego itd.).

III. Realizacja zadań pomocy społecznej z zakresu administracji rządowej realizowanych przez powiat

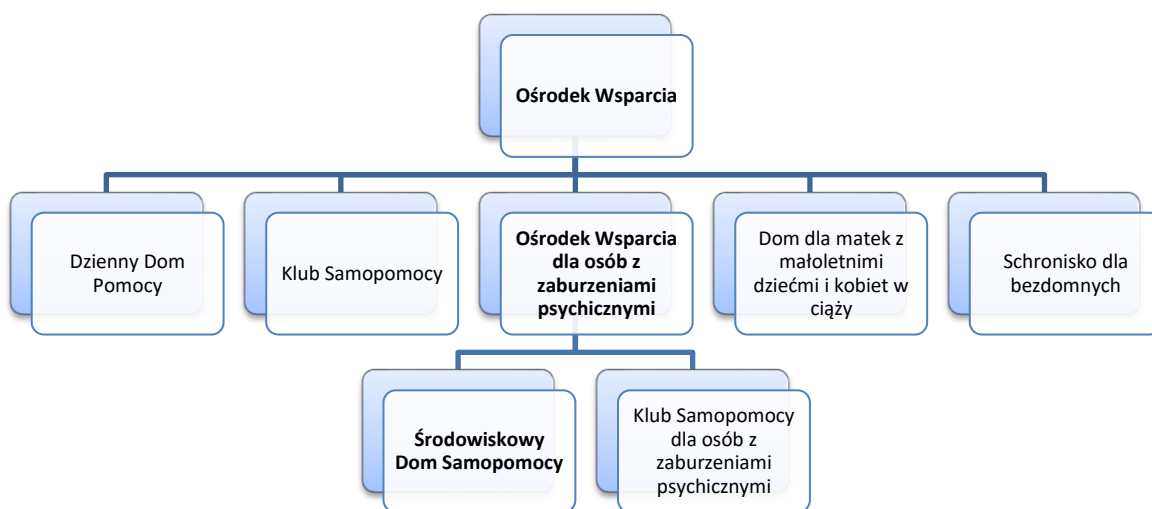
3.1. Środowiskowy Dom Samopomocy w Kownatach.

Zgodnie z art. 20 ust 1, pkt 2 ustawy o pomocy społecznej – „Do zadań z zakresu administracji rządowej realizowanych przez powiat należy prowadzenie i rozwój infrastruktury ośrodków wsparcia dla osób z zaburzeniami psychicznymi”.

Osobom, które ze względu na wiek, chorobę lub niepełnosprawność wymagają częściowej opieki i pomocy w zaspokajaniu niezbędnych potrzeb życiowych, mogą być przyznane usługi opiekuńcze, specjalistyczne usługi opiekuńcze lub posiłek, świadczone w ośrodku wsparcia³.

Ośrodkami wsparcia dla osób z zaburzeniami psychicznymi są: środowiskowy dom samopomocy lub klub samopomocy dla osób z zaburzeniami psychicznymi, które w wyniku upośledzenia niektórych funkcji organizmu lub zdolności adaptacyjnych wymagają pomocy do życia w środowisku rodzinnym i społecznym, w szczególności w celu zwiększania zaradności i samodzielności życiowej, a także ich integracji społecznej.

Rysunek 7: Struktura organizacyjna ośrodków wsparcia w Polsce.

Źródło: opracowanie własne na podstawie ustawy o pomocy społecznej.

³ Zgodnie z art. 51 ust.1 ustawy o pomocy społecznej.

Na terenie powiatu łomżyńskiego funkcjonuje jeden środowiskowy dom samopomocy o zasięgu ponadgminnym – **Środowiskowy Dom Samopomocy w Kownatach** (do dnia 31 grudnia 2015 roku funkcjonujący pod nazwą Powiatowy Ośrodek Wsparcia dla Osób z Zaburzeniami Psychicznymi w Kownatach).

Środowiskowy Dom Samopomocy w Kownatach prowadzony jest przez Polski Komitet Pomocy Społecznej – Zarząd Okręgowy w Łomży na zlecenie Powiatu Łomżyńskiego. Podstawowym zadaniem Domu jest świadczenie usług w ramach indywidualnych lub zespołowych treningów samoobsługi i treningów umiejętności społecznych, polegających na nauce, rozwijaniu lub podtrzymywaniu umiejętności w zakresie czynności dnia codziennego i funkcjonowania w życiu społecznym.

ŚDS w Kownatach posiada 53 miejsca dziennego pobytu, w tym 8 miejsc z możliwością całodobowego pobytu dla osób z zaburzeniami psychicznymi. W kwestii dziennego pobytu Ośrodek funkcjonuje od poniedziałku do piątku w godzinach od 7³⁰ do 15³⁰, w tym co najmniej przez 6 godzin dziennie prowadzone są zajęcia z uczestnikami, a pozostały czas przeznaczony jest na czynności porządkowe, przygotowanie zajęć, prowadzenie dokumentacji, a także zapewnienie opieki uczestnikom w trakcie dowożenia na zajęcia i odwożenia po zajęciach.

Osoby korzystające z miejsc całodobowego pobytu mają zapewnione usługi odpowiednie do ich niezbędnych potrzeb, w tym co najmniej 10 godzin na dobę przeznaczają się na czas wolny i wypoczynek nocny uczestników.

Okres korzystania z miejsca całodobowego pobytu w Domu nie może być jednorazowo dłuższy niż 3 miesiące, z możliwością przedłużenia do 6 miesięcy w uzasadnionych przypadkach, przy czym maksymalny okres pobytu całodobowego osoby w roku kalendarzowym nie może być dłuższy niż 8 miesięcy.

Osoby zainteresowane skierowaniem do ŚDS w Kownatach wnioskiem o skierowanie na pobyt dzienny lub całodobowy składają do ośrodka pomocy społecznej właściwego na miejsce swojego zamieszkania, dołączając zaświadczenie lekarskie, wydane przez lekarza psychiatrę lub lekarza neurologa, o występujących zaburzeniach psychicznych oraz zaświadczenie lekarza rodzinnego o stanie zdrowia i o braku przeciwwskazań do uczestnictwa w zajęciach domu wraz z informacją o sprawności w zakresie lokomocji osób niepełnosprawnych fizycznie, a także orzeczenie o stopniu niepełnosprawności, o ile osoba takie posiada.

Rysunek 8: Procedura ubiegania się o skierowanie do ŚDS.

Źródło: opracowanie własne na podstawie rozporządzenia MPIPS w sprawie ŚDS.

Po skompletowaniu dokumentacji ośrodki pomocy społecznej przekazują wniosek wraz z dokumentami i rodzinnym wywiadem środowiskowym do Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Łomży w celu wydania decyzji administracyjnej o skierowaniu do ŚDS.

Na dzień 31 grudnia 2019 roku w Środowiskowym Domu Samopomocy w Kownatach przebywało 56 osób, z czego 3 osoby skierowano na zastępstwo uczestników o częstych nieobecnościach, w tym:

- typu A – osoby przewlekle psychicznie chore – 21 osób,
- typu B – osoby upośledzone umysłowo – 35 osób.

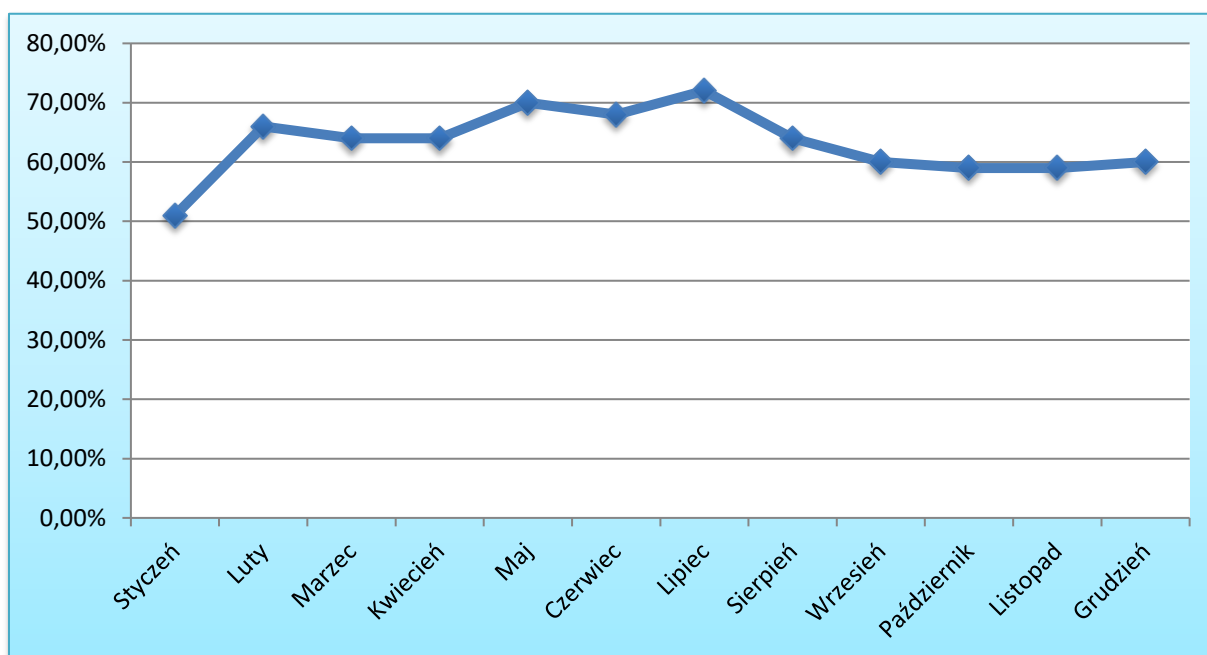
W okresie sprawozdawczym na zajęcia dzienne organizowane przez ŚDS uczęszczało łącznie 67 osób. Z wszystkich osób uczęszczających na zajęcia 26 to kobiety, a 41 to mężczyźni. Wiek uczestników plasował się w przedziale od 23 lat do 81 lat. Wśród uczestników 18 osób było ubezwłasnowolnionych całkowicie, ich opiekunami prawnymi są członkowie rodziny. Główne schorzenia uczestników Domu to: schizofrenia, niepełnosprawność intelektualna oraz zaburzenia neurologiczne. W 2019 roku w ŚDS w Kownatach nie było osób korzystających z pobytu całodobowego.

Na 67 uczestników ŚDS najwięcej – 31 osób (46 %) posiadało orzeczenie o znacznym stopniu niepełnosprawności. 29 osób (43 %) legitymowało się orzeczeniem o umiarkowanym stopniu niepełnosprawności, a zaledwie jedna osoba orzeczeniem o lekkim stopniu niepełnosprawności. 6 uczestników Ośrodka pomimo występowania zaburzeń psychicznych nie miało orzeczonego stopnia niepełnosprawności.

W 2019 roku średnia frekwencja uczestników dziennego pobytu wyniosła 34,92 osób / dziennie, to jest 63,1%. W poszczególnych miesiącach frekwencja przedstawiała się następująco:

- styczeń 2019 – 31 osób / dzień = 51 %
- luty 2019 – 35 osób / dzień = 66 %
- marzec 2019 – 34 osób / dzień = 64 %
- kwiecień 2019 – 43 osób / dzień = 64 %
- maj 2019 – 37 osób / dzień = 70 %
- czerwiec 2019 – 36 osób / dzień = 68 %
- lipiec 2019 – 38 osób / dzień = 72 %
- sierpień 2019 – 34 osób / dzień = 64 %
- wrzesień 2019 – 32 osób / dzień = 60 %
- październik 2019 – 32 osób / dzień = 59 %
- listopad 2019 – 33 osób / dzień = 59 %
- grudzień 2019 – 34 osób / dzień = 60 %

Rysunek 9: Frekwencja uczestników ŚDS w Kownatach w poszczególnych miesiącach roku.

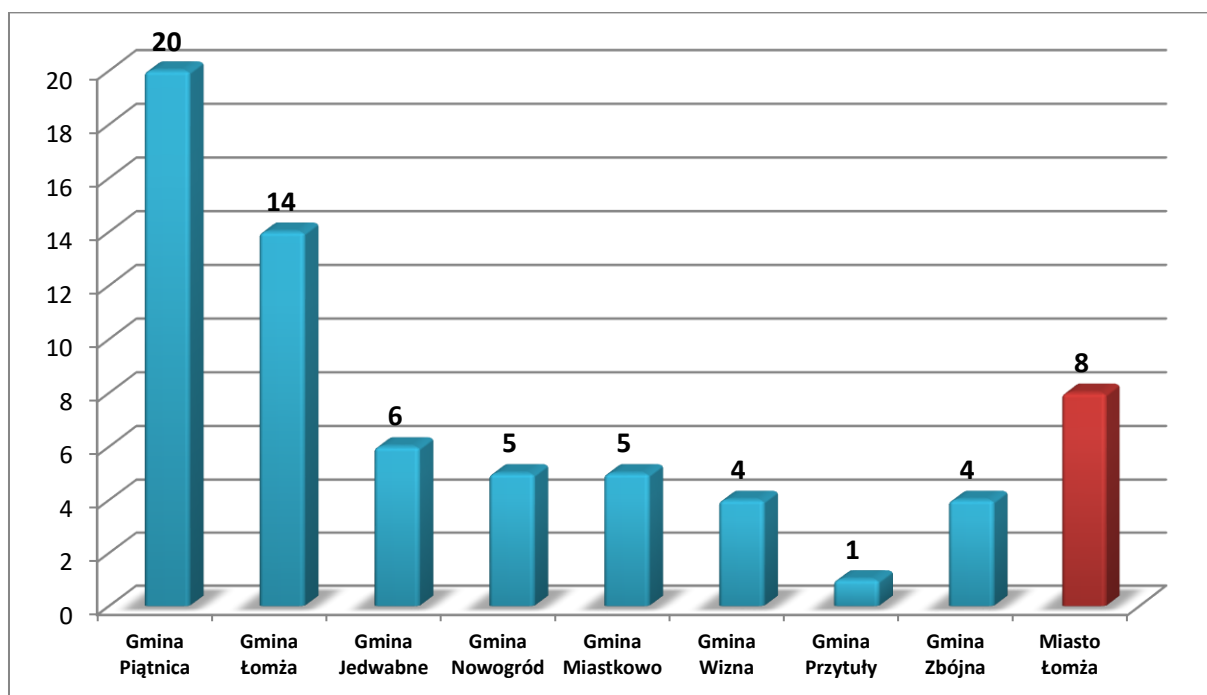

Źródło: opracowanie własne na podstawie sprawozdania z działalności ŚDS w Kownatach za 2019 rok.

Najwyższą frekwencję pobytu uczestników w ŚDS w Kownatach odnotowano w miesiącach wiosenno – letnich, osiągając w lipcu maksymalnie 72 %. Najniższą frekwencję – zaledwie 51 % odnotowano w styczniu 2019 roku.

Uczestnicy ŚDS pochodzą głównie z terenu powiatu łomżyńskiego – 59 osób (z gmin: Piątnica – 20 osób, Gmina Łomża – 14 osób, Jedwabne – 6 osób, Nowogród – 5 osób, Miastkowo – 5 osób, Wizna – 4 osoby, Przytuły – 1 osoba, Zbójna – 4 osoby). Ponadto na podstawie zawartego porozumienia z usług Domu korzystało 8 mieszkańców miasta Łomża.

Rysunek 10: Liczba uczestników ŚDS w Kownatach wg miejsca zamieszkania.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych PCPR w Łomży.

Uczestnicy dziennego pobytu na zajęcia organizowane w ŚDS dowożeni byli z terenu ośmiu gmin powiatu łomżyńskiego (łącznie z 29 różnych miejscowości) oraz z miasta Łomża. Dowóz odbywał się czterema samochodami: trzema wynajętymi autobusami przystosowanymi do przewożenia osób na wózkach inwalidzkich oraz własnym środkiem transportu – 9 osobowym mikrobusem należącym do PKPS.

Dziennie, aby dowieźć do ŚDS i z powrotem do miejsca zamieszkania wszystkich uczestników, kierowcy pokonują trasę około **570 km**.

Na utrzymanie Środowiskowy Dom Samopomocy w Kownatach otrzymuje dotacje od Wojewody Podlaskiego oraz środki finansowe z rezerwy celowej budżetu państwa.

W 2019 roku wojewódzka kwota dotacji na jednego uczestnika ŚDS wynosiła **1 752,50 zł** miesięcznie. Ponadto dla osób z niepełnosprawnościami sprzężonymi lub spektrum autyzmu, które posiadają orzeczenie o znacznym stopniu niepełnosprawności, Wojewoda Podlaski zwiększył dotację o kwotę **525,75 zł** miesięcznie.

Całość środków finansowych przeznaczonych na funkcjonowanie placówki w 2019 roku wyniosła **1 290 066,50 zł**, z czego:

- 1 114 590 zł – dotacja Wojewody Podlaskiego na bieżące prowadzenie placówki,
- 68 850 zł – środki finansowe z rezerwy celowej budżetu państwa przeznaczone na remont oraz zakup wyposażenia ośrodka,
- 53 000 zł – środki finansowe z rezerwy celowej budżetu państwa przeznaczone na dowóz uczestników do ośrodka,
- 53 626,50 zł – środki finansowe z rezerwy celowej budżetu państwa, przyznawane na podstawie art. 51c ust. 5 ustawy o pomocy społecznej.

W Środowiskowym Domu Samopomocy w Kownatach, na koniec grudnia 2019 roku zatrudnionych było 21 osób (łącznie 16,15 etatów), z czego 11 osób wchodziło w skład zespołu wspierająco – aktywizującego.

Tabela 7: Liczba zatrudnionych pracowników w ŚDS, z podziałem na stanowiska pracy i etaty.

L.p.	Nazwa stanowiska pracy	Wielkość etatu
1.	Dyrektor	0,5 etatu
2.	Główny księgowy	0,25 etatu
3.	Specjalista ds. kadrowych i bhp	0,25 etatu
4.	Księgowy	1 etat
5.	Pracownik gospodarczy	0,5 etatu
6.	Intendent	0,5 etatu
7.	Sprzątaczką	2 etaty
8.	Pomoc kuchenna	0,5 etatu
9.	Kierowca	0,25 etatu
Zespół Wspierająco – Aktywizujący:		
10.	Kierownik zespołu / Pielęgniarka	1 etat
11.	Pracownik socjalny	1 etat
12.	Pedagog	1 etat
13.	Terapeuta	3 etaty
14.	Opiekun	3 etaty
15.	Fizjoterapeuta	1 etat
16.	Psycholog	0,4 etatu

Źródło: Sprawozdanie z działalności Środowiskowego Domu Samopomocy w Kownatach za 2019 rok.

Odpłatność miesięczna za korzystanie z pobytu dziennego w środowiskowym domu samopomocy wynosi 5% kwoty dochodu osoby samotnie gospodarującej lub kwoty dochodu na osobę w rodzinie, ale tylko w sytuacji jeżeli dochód uczestnika samotnie gospodarującego lub dochód na osobę w rodzinie przekracza kwotę 300% odpowiedniego kryterium dochodowego tj.:

- w przypadku uczestnika samotnie gospodarującego, gdy jego dochód przekracza kwotę 2 103 zł miesięcznie,
- w przypadku uczestnika zamieszkującego w rodzinie, gdy dochód na osobę w rodzinie przekracza kwotę 1 584 zł miesięcznie.

Na koniec okresu sprawozdawczego odpłatność za zajęcia dzienne w ŚDS ponosiło 6 osób w wysokości: 135,06 zł, 134,64 zł, 81,08 zł, 157,14 zł, 86,96 zł, 123,11 zł – miesięcznie. Pozostałe osoby ze względu na niski dochód zwolnione zostały z ponoszenia odpłatności.

Łączna kwota odpłatności pobrana od uczestników w 2019 roku wyniosła 4 448,85 zł. Środki te (w wysokości 4 226,41 zł – tj. 95%) zostały odprowadzone do budżetu Wojewody Podlaskiego.

Dyrektor Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Łomży może zwolnić osoby zobowiązane do odpłatności za usługi w ośrodkach wsparcia, na ich wniosek, częściowo lub całkowicie z tej odpłatności, jeżeli występują uzasadnione okoliczności, zwłaszcza długotrwała choroba, bezrobocie, niepełnosprawność, śmierć członka rodziny, straty materialne powstałe w wyniku klęski żywiołowej lub innych zdarzeń losowych.

Wszystkie osoby skierowane zostały do Środowiskowego Domu Samopomocy w Kownatach decyzją administracyjną Dyrektora Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Łomży. Pierwsze decyzje kierujące na zajęcia dziennego pobytu wydawane są na trzy miesiące, kolejne na 12 miesięcy. W 2019 roku Dyrektor PCPR w Łomży wydał ogółem **160 decyzji administracyjnych** o skierowaniu i odpłatności w Środowiskowym Domu Samopomocy w Kownatach.

IV. Działania z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie

Kwestia przemocy w rodzinie od wielu lat uważana jest za istotny problem społeczny. Najczęściej ofiarami przemocy są kobiety i dzieci, czy też osoby starsze. Zauważalnym jest, iż ludzie niechętnie przyznają się do przemocy wewnątrz rodziny, jednakże jest to zjawisko coraz częściej ujawniane. Występuje ono we wszystkich warunkach społeczno-ekonomicznych, we wszystkich grupach społecznych, niezależnie od poziomu wykształcenia, czy też sytuacji materialnej. Przemoc jest demonstracją siły i chęci przejęcia kontroli nad drugą osobą. Przemoc powoduje u ofiary niską samoocenę, poczucie bezsilności i bezradności, ciągły niepokój, depresję oraz choroby związane ze stresem. Doznawanie lub bycie świadkiem przemocy przez dzieci prowadzi do nieodwracalnych skutków, które mogą objawić się dopiero w życiu dorosłym. Rodzina jest miejscem, w którym kształtuje się osobowość, system wartości i styl życia człowieka. Dbanie o odpowiednie relacje wewnątrz rodzinne, ochrona dóbr osobistych, zapewnienie poczucia bezpieczeństwa jest także zadaniem państwa, dlatego też niezbędne jest objęcie pomocą i wsparciem ofiar przemocy, a także podjęcie stanowczych działań wobec sprawców, by przemoc nie powtarzała się.

Zgodnie z art. 6 ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie⁴, zadania przeciwdziałania przemocy w rodzinie są realizowane przez organy administracji rządowej i jednostki samorządu terytorialnego.

Do zadań powiatu należy w szczególności:

- 1) opracowanie i realizacja powiatowego programu przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie;
- 2) opracowanie i realizacja programów służących działaniom profilaktycznym mającym na celu udzielenie specjalistycznej pomocy, zwłaszcza w zakresie promowania i wdrożenia prawidłowych metod wychowawczych w stosunku do dzieci w rodzinach zagrożonych przemocą w rodzinie;
- 3) zapewnienie osobom dotkniętym przemocą w rodzinie miejsc w ośrodkach wsparcia;
- 4) zapewnienie osobom dotkniętym przemocą w rodzinie miejsc w ośrodkach interwencji kryzysowej.

⁴ Ustawa z dnia 29 lipca 2005 roku o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. z 2020 roku, poz. 218)

Do zadań z zakresu administracji rządowej realizowanych przez powiat należy w szczególności:

- 1) tworzenie i prowadzenie specjalistycznych ośrodków wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie;
- 2) opracowywanie i realizacja programów oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie.

Zgodnie ze swoimi kompetencjami odpowiednie działania w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie na terenie powiatu łomżyńskiego podejmują: Ośrodki Pomocy Społecznej, Komenda Miejska Policji w Łomży, Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna Nr 1 w Łomży, Biuro Porad Obywatelskich w Łomży oraz Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Łomży.

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Łomży opracowało i uczestniczy w realizacji następujących programów dotyczących problematyki przeciwdziałania przemocy w rodzinie:

- 1) „Powiatowy program przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie na lata 2016 – 2021”;
- 2) „Powiatowy program oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie na lata 2016 – 2021”.

4.1. Realizacja powiatowego programu przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

Uznając, że wszyscy mieszkańcy Powiatu Łomżyńskiego mają prawo do spokojnego i bezpiecznego życia za naczelny cel programu przeciwdziałania przemocy w rodzinie na lata 2016 – 2021 przyjęto: "Zwiększenie skuteczności działań podejmowanych w obszarze przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz zmniejszenie skali tego zjawiska”.

Cele szczegółowe to:

- 1) PROFILAKTYKA I EDUKACJA SPOŁECZNA, w tym:

- poszerzenie wiedzy i świadomości społecznej dotyczącej problemu przemocy w rodzinie;
 - zwiększenie zaangażowania społeczności lokalnych i organizacji pozarządowych w działania na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie.
- 2) OCHRONA I POMOC OSOBOM DOTKNIĘTYM PRZEMOCĄ W RODZINIE, w tym:
- zwiększenie skuteczności ochrony ofiar przemocy w rodzinie i zwiększenie dostępności pomocy.
- 3) ODDZIAŁYWANIE NA OSOBY STOSUJĄCE PRZEMOC W RODZINIE:
- zintensyfikowanie działań podejmowanych wobec osób stosujących przemoc w rodzinie.
- 4) PODNOSZENIE KWALIFIKACJI KADR I DOSKONALENIE WSPÓŁPRACY MIĘDZYINSTYTUCJONALNEJ:
- zwiększenie kompetencji przedstawicieli podmiotów realizujących zadania z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie;
 - wsparcie osób pracujących bezpośrednio z osobami dotkniętymi przemocą w rodzinie i z osobami stosującymi przemoc w rodzinie.

W 2019 roku Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Łomży po raz trzeci w ramach działań profilaktycznych i edukacyjnych dot. zjawiska przemocy zorganizowało powiatowy konkurs plastyczny pod hasłem „Stop Przemocy”. Patronat honorowy nad konkursem objął Starosta Łomżyński.

Celem konkursu było:

- propagowanie idei przeciwdziałania przemocy,
- uwrażliwienie dzieci i młodzieży na temat przemocy,
- pogłębienie wiedzy dzieci i młodzieży z terenu powiatu łomżyńskiego na temat metod przeciwdziałania zjawisk występowania przemocy w rodzinie,
- upowszechnienie wiedzy wśród dzieci i młodzieży na temat zagrożeń i problemów współczesnych rodzin.

Podsumowanie powiatowego konkursu plastycznego zorganizowanego przez PCPR w Łomży pod hasłem „STOP PRZEMOCY” oraz wręczenie nagród laureatom odbyło się

podczas konferencji poświęconej zjawisku przemocy. Nagrody wręczyli Starosta Łomżyński Pan Lech Marek Szablowski, Wicestarosta Łomżyński Pani Maria Dziekońska i Dyrektor PCPR Pan Jacek Albin Nowakowski. Oprócz nagród rzeczowych, wszyscy laureaci otrzymali pamiątkowe dyplomy.

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Łomży zorganizowało 12 grudnia 2019 roku pod patronatem Starosty Łomżyńskiego konferencję poświęconą zjawisku przemocy pt. „Widzimy, reagujemy, przeciwdziałamy - Razem przeciwko przemocy wobec osób zależnych”. Udział w niej wzięło około 130 osób, w tym m.in. w tym m.in.: kierownicy i pracownicy ośrodków pomocy społecznej z terenu powiatu łomżyńskiego oraz z Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Łomży, PCPR w Kolnie, Centrum Pieczy Zastępczej w Łomży, Komendy Miejskiej Policji w Łomży, Zespołu Kuratorskiej Służby Sądowej Sądu Rejonowego w Łomży, kierownicy i pracownicy Domów Pomocy Społecznej w Łomży, Kownatach i Tykocinie, Warsztatu Terapii Zajęciowej w Marianowie i w Łomży, Środowiskowego Domu Samopomocy w Kownatach, dyrektorzy Powiatowego Urzędu Pracy w Łomży, Poradni Psychologiczno – Pedagogicznej Nr 1 w Łomży, Wojewódzkiego Ośrodka Profilaktyki i Terapii Uzależnień w Łomży, przedstawiciele Państwowej Wyższej Szkoły Informatyki i Przedsiębiorczości w Łomży oraz Centrum Integracji Społecznej w Łomży..

Konferencja miała charakter merytoryczny i zgodnie z harmonogramem głos zabrali:

- **Monika Duchnowska** – prawnik – „Horyzonty przemocy w kontekście art. 207 Kodeksu Karnego”.
- **Iwona Lewkowicz** – psychoterapeuta, pracownik dydaktyczny Wydziału Pedagogiki i Psychologii Uniwersytetu w Białymstoku – „Mechanizmy postępowania ofiary i sprawcy przemocy”.
- **Małgorzata Apolinarska** – trener specjalizujący się w obszarze obsługi klienta w obliczu sytuacji kryzysu życiowego - „Innowacyjne rozwiązania i metody pracy ze środowiskiem doświadczającym przemocy w rodzinie”.
- **Paweł Kołakowski** – psycholog – „Emocje dzieci w sytuacjach konfliktów, rozvodu rodziców”.
- **prof. Joanna Truszkowska** – Państwowa Wyższa Szkoła Informatyki i Przedsiębiorczości w Łomży – „Przemoc wobec osób starszych”.

- **kom. Adrian Karolczuk** – Naczelnik Wydziału Prewencji Komendy Miejskiej Policji w Łomży – „Zadania Policji związane z przeciwdziałaniem przemocy”.

Konferencja była cennym doświadczeniem, dawką wiedzy i wymianą dobrych praktyk.

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Łomży stale prowadzi również kampanię informacyjną na temat przeciwdziałania przemocy w rodzinie za pomocą swojej strony internetowej, na oficjalnym profilu PCPR na portalu społecznościowym facebook oraz tablicy ogłoszeń, na których zamieszczane są publikacje, plakaty i ulotki promujące nieagresywne zachowania.

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Łomży prowadziło poradnictwo specjalistyczne prawne i psychologiczne dla mieszkańców powiatu łomżyńskiego. W mieszczącym się w siedzibie PCPR Punkcie Doradczo-Konsultacyjnym bezpłatnych porad udzielał psycholog i prawnik. Z ogólnej liczby 200 godzin konsultacji skorzystało 109 osób w tym min. rodziny zastępcze, ofiary przemocy, osoby niepełnosprawne.

W ramach współpracy międzysektorowej na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz podnoszenie i doskonalenie umiejętności kadry 22 lutego 2019 roku zorganizowaliśmy spotkanie dotyczące współpracy pomiędzy instytucjami pomocy społecznej, służby zdrowia, policji i sądem rodzinnym w zakresie realizacji zadań wynikających z ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie oraz ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej. Udział w spotkaniu wzięli: Przewodniczący oraz Sędziowie III Wydziału Rodzinnego i Nieletnich Sądu Rejonowego w Łomży, Prokurator Rejonowy Prokuratury Rejonowej w Łomży, Dyrektor Centrum Pieczy Zastępczej w Łomży, Dyrektor Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Łomży, przedstawiciele Zespołu Kuratorskiej Służby Sądowej Sądu Rejonowego w Łomży, Komendy Miejskiej Policji w Łomży, Ośrodka Interwencji Kryzysowej w Łomży, Ośrodka Adopcyjnego w Łomży oraz kierownicy ośrodków pomocy społecznej z terenu powiatu łomżyńskiego i kolneńskiego wraz z pracownikami. Uczestnicy dyskusji omawiali problemy wynikające z realizacji ustaw o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie oraz o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej. W drugiej części spotkania głos zabrali przedstawiciele Fundacji Dialog i Fundacji Korale, którzy przedstawili założenia projektu „Odzyskać dziecko”.

4.2. Program korekcyjno-edukacyjny dla osób stosujących przemoc w rodzinie.

Realizacja programu oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych wobec osób stosujących przemoc w rodzinie, jest zadaniem z zakresu administracji rządowej realizowanym przez powiat. Program stanowi element całego systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz uzupełnienie różnych form interwencji prawnych i administracyjnych podejmowanych wobec sprawców przemocy. Ukierunkowany jest na zmianę zachowania i postaw osób stosujących przemoc, a w rezultacie na redukcję ryzyka kontynuowania stosowania przez te osoby przemocy oraz zwiększenie ich możliwości do samokontroli agresywnego zachowania i do konstruktywnego współżycia w rodzinie.

Program opracowany został z uwzględnieniem wytycznych do tworzenia modelowych programów korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie stanowiących załącznik nr 2 do Krajowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie na lata 2014 – 2020.⁵

Podstawowymi celami działań programu korekcyjno-edukacyjnego są:

- a) powstrzymanie osoby stosującej przemoc w rodzinie przed dalszym stosowaniem przemocy;
- b) rozwijanie umiejętności samokontroli i współżycia w rodzinie;
- c) kształtowanie umiejętności w zakresie wychowania dzieci bez używania przemocy w rodzinie;
- d) uznanie przez osobę stosującą przemoc w rodzinie swojej odpowiedzialności za stosowanie przemocy;
- e) zdobycie i poszerzenie wiedzy na temat mechanizmów powstawania przemocy w rodzinie;
- f) zdobycie umiejętności komunikowania się i rozwiązywania konfliktów w rodzinie bez stosowania przemocy;
- g) uzyskanie informacji o możliwościach podejmowania działań terapeutycznych.

⁵ Uchwała Nr 76 Rady Ministrów z dnia 29 kwietnia 2014 r. w sprawie ustanowienia Krajowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w rodzinie na lata 2014–2020.

W 2019 r. PCPR w Łomży zrealizowało jeden cykl programu korekcyjno-edukacyjnego dla osób stosujących przemoc pn. „Życie bez przemocy”, który odbywał się w Zakładzie Karnym w Grądach Woniecko.

Formy organizacji i realizacji programu oraz ich zawartość merytoryczna:

- a) adresatami programu korekcyjno-edukacyjnego były osoby osadzone w Zakładzie Karnym w Grądach Woniecko;
- b) zajęcia prowadzone były różnymi metodami, m.in. mini wykład, dyskusja tematyczna, informacje zwrotne, praca z ankietą, „burza mózgów”, film tematyczny, metoda sytuacyjna, metoda przypadków, zadanie domowe, trening, praca w podgrupach;
- c) rodzaj zajęć: 40 godzin pracy grupowej, 1 spotkanie indywidualne z każdym z uczestników zajęć (kwalifikujące do zajęć grupowych), zajęcia odbywały się średnio 1 razy w tygodniu.

Liczba uczestników programu:

- I cykl - zajęcia rozpoczęło 15 osób, ukończyło 15.

Na realizację programu oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych wydatkowano kwotę 12 635 zł ze środków pochodzących z budżetu państwa.

V. Rehabilitacja społeczna i zawodowa osób niepełnosprawnych

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Łomży realizuje następujące zadania powiatu z zakresu ustawy o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych⁶:

- 1) opracowywanie i realizacja, zgodnych z powiatową strategią dotyczącą rozwiązywania problemów społecznych, powiatowych programów działań na rzecz osób niepełnosprawnych, w zakresie rehabilitacji społecznej, rehabilitacji zawodowej i zatrudniania oraz przestrzegania praw osób niepełnosprawnych;
- 2) podejmowanie działań zmierzających do ograniczania skutków niepełnosprawności;
- 3) opracowywanie i przedstawianie planów zadań i informacji z prowadzonej działalności oraz ich udostępnianie na potrzeby samorządu województwa;
- 4) współpraca z organizacjami pozarządowymi i fundacjami działającymi na rzecz osób niepełnosprawnych w zakresie rehabilitacji społecznej i zawodowej tych osób;
- 5) dofinansowanie:
 - a) uczestnictwa osób niepełnosprawnych i ich opiekunów w turnusach rehabilitacyjnych,
 - b) sportu, kultury, rekreacji i turystyki osób niepełnosprawnych,
 - c) zaopatrzenia w sprzęt rehabilitacyjny, przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze przyznawane osobom niepełnosprawnym na podstawie odrębnych przepisów,
 - d) likwidacji barier architektonicznych, w komunikowaniu się i technicznych, w związku z indywidualnymi potrzebami osób niepełnosprawnych,
 - e) rehabilitacji dzieci i młodzieży,
- 6) dofinansowanie kosztów tworzenia i działania warsztatów terapii zajęciowej;
- 7) realizacja programów celowych Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych.

⁶ Zgodnie z art. 35a ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 roku o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (tekst jednolity: Dz. U. z 2019 r, poz. 1172, z późn. zm.).

Rehabilitacja społeczna ma na celu umożliwianie osobom niepełnosprawnym uczestnictwa w życiu społecznym. Realizowana jest przede wszystkim przez:

- 1) wyrabianie zaradności osobistej i pobudzanie aktywności społecznej osoby niepełnosprawnej;
- 2) wyrabianie umiejętności samodzielnego wypełniania ról społecznych;
- 3) likwidację barier, w szczególności architektonicznych, urbanistycznych, transportowych, technicznych, w komunikowaniu się i dostępie do informacji;
- 4) kształtowanie w społeczeństwie właściwych postaw i zachowań sprzyjających integracji z osobami niepełnosprawnymi.

Rehabilitacja zawodowa natomiast, ma na celu ułatwienie osobie niepełnosprawnej uzyskania i utrzymania odpowiedniego zatrudnienia i awansu zawodowego przez umożliwienie jej korzystania z poradnictwa zawodowego, szkolenia zawodowego i pośrednictwa pracy. Na terenie powiatu łomżyńskiego zadania dotyczące rehabilitacji zawodowej osób niepełnosprawnych są realizowane przez Powiatowy Urząd Pracy w Łomży.

Do podstawowych form aktywności wspomagającej proces rehabilitacji zawodowej i społecznej osób niepełnosprawnych zalicza się uczestnictwo tych osób w warsztatach terapii zajęciowej oraz turnusach rehabilitacyjnych.

W 2019 roku Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Łomży opracowało aktualnie obowiązujący „*Powiatowy program działań na rzecz osób niepełnosprawnych na lata 2019 – 2024*”. Celem głównym programu jest wyrównywanie szans osób niepełnosprawnych umożliwiającym funkcjonowanie w społeczności lokalnej oraz przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu. Cele szczegółowe to:

- 1) inicjowanie, prowadzenie i wspieranie działań zmierzających do likwidacji barier utrudniających osobom niepełnosprawnym pełne uczestnictwo w życiu społecznym;
- 2) rozwój usług rehabilitacyjnych, pomagających osiągnąć i utrzymać optymalny poziom niezależności i funkcjonowania osób niepełnosprawnych w środowisku zamieszkiwania;
- 3) integracja społeczna, zapobieganie społecznemu wykluczeniu – wspieranie aktywnego udziału osób niepełnosprawnych w życiu społecznym (kultura, sport, turystyka);
- 4) integracja i aktywizacja zawodowa osób niepełnosprawnych.

5.1. Rehabilitacja społeczna.

Na realizację zadań z zakresu rehabilitacji zawodowej i społecznej osób niepełnosprawnych zamieszkałych na terenie powiatu łomżyńskiego, Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych w 2019 roku przyznał kwotę 995 237 zł. Rada Powiatu Łomżyńskiego uchwałą Nr V/27/2019z dnia 20 marca 2019 roku, na zadania rehabilitacji społecznej, realizowane przez PCPR w Łomży, przeznaczyła kwotę 233.862 zł. Dnia 30 grudnia 2019 roku, uchwałą Nr XII/81/2019 Rady Powiatu Łomżyńskiego, zwiększono tę kwotę do **263 710,07 zł**.

Ze środków Funduszu realizowane były niżej wymienione zadania na rzecz osób niepełnosprawnych:

- 1) dofinansowanie uczestnictwa osób niepełnosprawnych i ich opiekunów w turnusach rehabilitacyjnych – dofinansowano kwotę 55 036 zł dla 55 osób niepełnosprawnych (dzieciom, młodzieży do 24 roku życia, oraz osobom dorosłym);
- 2) dofinansowanie do likwidacji barier architektonicznych osobom niepełnosprawnym w miejscu ich zamieszkania – dofinansowano kwotę 35 500 zł dla 7 osób niepełnosprawnych na przystosowanie łazienek do potrzeb osób niepełnosprawnych;
- 3) dofinansowanie do likwidacji barier technicznych osobom niepełnosprawnym w miejscu ich zamieszkania – dofinansowano kwotę 16 195 zł dla 4 osób niepełnosprawnych;
- 4) dofinansowanie do likwidacji barier w komunikowaniu osobom niepełnosprawnym – dofinansowano kwotę 5 000 zł dla 5 osobom niepełnosprawnym;
- 5) dofinansowanie zakupu sprzętu rehabilitacyjnego – dofinansowano kwotę 21 507 zł dla 6 osób niepełnosprawnych,
- 6) dofinansowanie zaopatrzenia w przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze – w 2019 roku ze środków PFRON dofinansowano 140 wnioski osób niepełnosprawnych na kwotę 136 224 zł, dotyczyły one zakupu:
 - środków pomocniczych:
 - aparatów słuchowych i wkładek usznych,
 - materaców i poduszek przeciwodleżynowych,
 - pielucho majtek,
 - cewników;

- przedmiotów ortopedycznych:
 - wózków inwalidzkich,
 - indywidualnych przedmiotów pionizujących,
 - obuwia ortopedycznego,
 - protez kończyn,
 - balkoników,
 - stabilizatora stawu kolanowego,
 - aparatów do bezdechu;

5.2. Realizacja programu „Aktywny Samorząd”.

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Łomży, w ramach programu celowego PFRON, od 2012 roku realizuje pilotażowy program „Aktywny Samorząd” na podstawie umowy podpisanej przez Powiat Łomżyński z Podlaskim Oddziałem Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych w Białymstoku.

Celem głównym programu jest wyeliminowanie lub zmniejszenie barier ograniczających uczestnictwo beneficjentów programu w życiu społecznym, zawodowym i w dostępie do edukacji. Cele szczegółowe programu to:

- a) przygotowanie beneficjentów programu z zaburzeniami ruchu, słuchu i percepcji wzrokowej do pełnienia różnych ról społecznych poprzez umożliwienie im włączenia się do tworzącego się społeczeństwa informacyjnego;
- b) przygotowanie beneficjentów programu do aktywizacji społecznej, zawodowej lub wsparcie w utrzymaniu zatrudnienia poprzez likwidację lub ograniczenie barier w poruszaniu się oraz barier transportowych;
- c) umożliwianie beneficjentom programu aktywizacji zawodowej poprzez zastosowanie elementów wspierających ich zatrudnienie;
- d) poprawa szans beneficjentów programu na rywalizację o zatrudnienie na otwartym rynku pracy poprzez podwyższanie kwalifikacji.

Adresatami programu są niepełnosprawni mieszkańcy powiatu łomżyńskiego, którzy w jego ramach – w 2019 roku – mogli z PCPR otrzymać następujące wsparcie:

1) MODUŁ I:

- pomoc w zakupie i montażu oprzyrządowania do posiadanego samochodu;
- pomoc w uzyskaniu prawa jazdy;
- pomoc w zakupie sprzętu elektronicznego lub jego elementów oraz oprogramowania;
- dofinansowanie szkoleń w zakresie obsługi nabytego w ramach programu sprzętu elektronicznego i oprogramowania;
- pomoc w utrzymaniu sprawności technicznej posiadanego sprzętu elektronicznego;
- pomoc w zakupie wózka inwalidzkiego o napędzie elektrycznym;
- pomoc w utrzymaniu sprawności technicznej posiadanego skutera lub wózka inwalidzkiego o napędzie elektrycznym;
- pomoc w zakupie protezy kończyny, w której zastosowano nowoczesne rozwiązania techniczne (III poziom jakości);
- pomoc w utrzymaniu sprawności technicznej posiadanej protezy kończyny, w której zastosowano nowoczesne rozwiązania techniczne (III poziom jakości);
- pomoc w zakupie skutera inwalidzkiego o napędzie elektrycznym lub oprzyrządowania elektrycznego do wózka ręcznego;
- pomoc w utrzymaniu aktywności zawodowej poprzez zapewnienie opieki dla osoby zależnej;

2) MODUŁ II:

- pomoc w uzyskaniu wykształcenia na poziomie wyższym.

PCPR w Łomży w ramach realizacji pilotażowego programu „Aktywny Samorząd” w 2019 roku udzieliło pomocy łącznie **35 osobom niepełnosprawnym** liczonym według unikalnego nr PESEL. Pomoc w likwidacji barier utrudniających aktywizację społeczną i zawodową otrzymało 18 osób niepełnosprawnych, natomiast z dofinansowania lub refundacji kosztów uzyskania wykształcenia na poziomie wyższym skorzystało 17 osób.

Łącznie w 2019 roku do Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Łomży wpłynęło 45 wniosków o dofinansowanie, na łączną kwotę 199 200 zł. Z przekazanych przez PFRON środków **zrealizowano 42 wnioski** na łączną kwotę **169 739 zł**.

MODUŁ I

W 2019 roku podpisano i zrealizowano **18 umów** na łączną kwotę **106 739 zł**, w tym:

- **4 umowy na Obszar A, Zadanie 1** – pomoc w zakupie i montażu oprzyrządowania do posiadanego samochodu dla osoby niepełnosprawnej z dysfunkcją narządu ruchu, **na łączną kwotę 37 340 zł;**
- **4 umowy na Obszar B, Zadanie 1** – pomoc w zakupie sprzętu elektronicznego lub jego elementów oraz oprogramowania dla osób niepełnosprawnych z dysfunkcją narządu wzroku lub dysfunkcją obu kończyn górnych, **na łączną kwotę 19 612 zł;**
- **1 umowa na Obszar B, Zadanie 2** – dofinansowanie szkoleń w zakresie obsługi nabytego w ramach programu sprzętu elektronicznego i oprogramowania, **na kwotę 1 995 zł;**
- **2 umowy na Obszar B, Zadanie 3** – pomoc w zakupie sprzętu elektronicznego lub jego elementów oraz oprogramowania dla osób z umiarkowanym stopniem niepełnosprawności z dysfunkcją narządu wzroku, **na łączną kwotę 6 408 zł;**
- **2 umowy na Obszar B, Zadanie 4** – pomoc w zakupie sprzętu elektronicznego lub jego elementów oraz oprogramowania dla osób niepełnosprawnych z dysfunkcją narządu słuchu, **na łączną kwotę 4 974 zł;**
- **3 umowy na Obszar C, Zadanie 1** – pomoc w zakupie wózka inwalidzkiego o napędzie elektrycznym, **na łączną kwotę 29 450 zł;**
- **1 umowa na Obszar C, Zadanie 2** – pomoc w utrzymaniu sprawności technicznej posiadanego wózka inwalidzkiego o napędzie elektrycznym (zakup akumulatorów), **na kwotę 1 960 zł;**
- **1 umowa na Obszar C, Zadanie 5** – pomoc w zakupie skutera inwalidzkiego o napędzie elektrycznym lub oprzyrządowania elektrycznego do wózka ręcznego, **na kwotę 5 000 zł;**

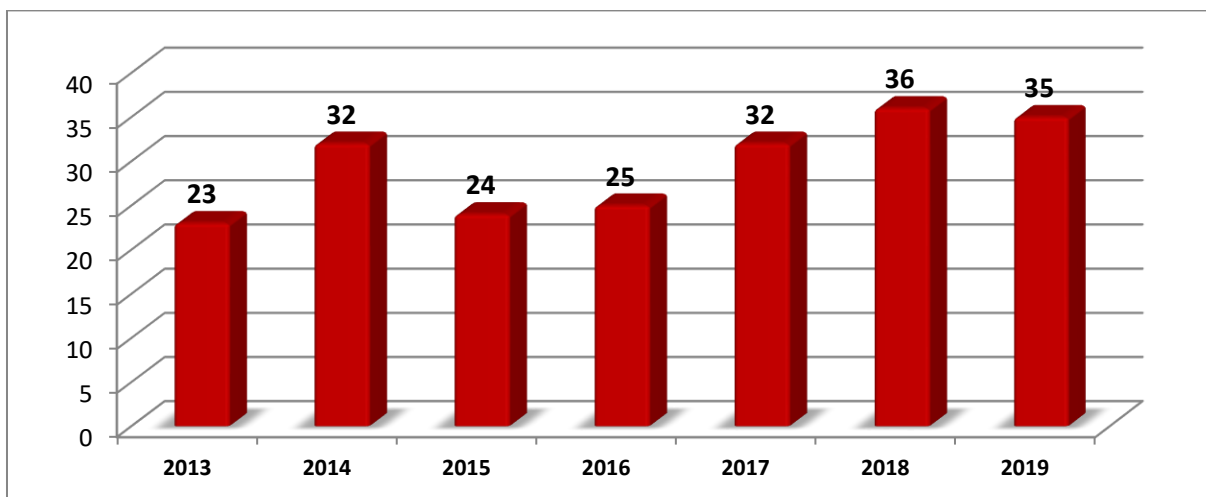
MODUŁ II

W 2019 roku podpisano i zrealizowano łącznie **24 umowy** o dofinansowanie na łączną kwotę **63 000 zł**, z czego:

- I tura naboru wniosków miała miejsce w okresie od 1 do 30 marca 2019 r. Zawarto i zrealizowano **14 umów** o dofinansowanie kosztów nauki na łączną kwotę **37 572 zł;**

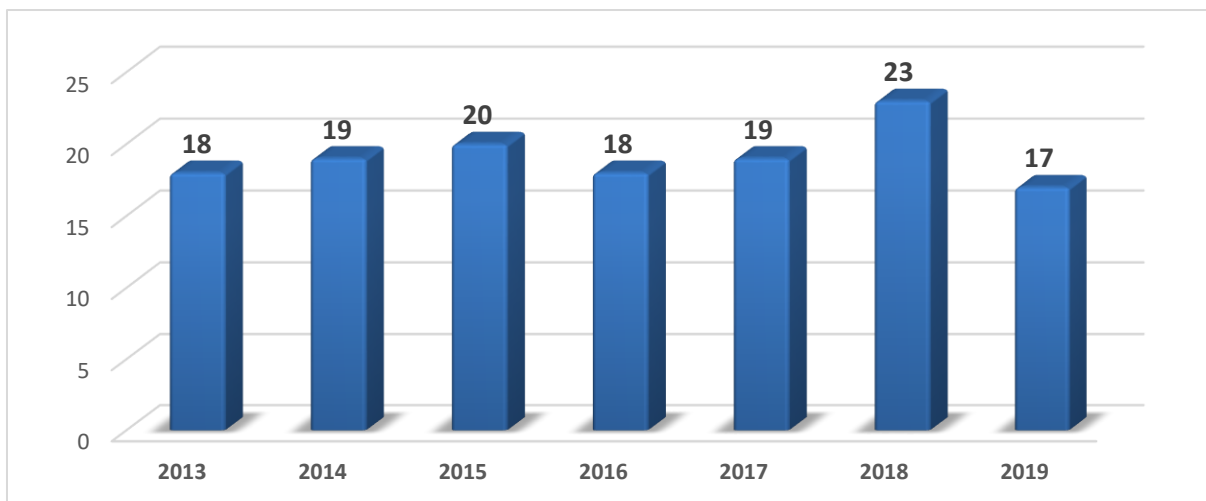
- II tura naboru wniosków miała miejsce w okresie od 2 września do 10 października 2019 r. Zawarto i zrealizowano **10 umów** o dofinansowanie kosztów nauki na łączną kwotę **25 428 zł**.

Rysunek 11: Liczba niepełnosprawnych mieszkańców powiatu łomżyńskiego, którzy otrzymali w PCPR wsparcie z pilotażowego programu „Aktywny Samorząd”, w latach 2013 – 2019.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych PCPR w Łomży.

Rysunek 12: Liczba osób niepełnosprawnych, którzy otrzymali w PCPR pomoc w uzyskaniu wykształcenia na poziomie wyższym, w latach 2013 – 2019.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych PCPR w Łomży.

5.3. Dofinansowanie tworzenia i działalności warsztatów terapii zajęciowej.

Wiele osób niepełnosprawnych, ze względu na rodzaj schorzenia nie jest w stanie pracować zarobkowo, niejednokrotnie osoby te mają kłopoty z opanowaniem codziennych czynności. Dla tych osób przeznaczone są warsztaty terapii zajęciowej – placówki, w których osoby niepełnosprawne mogą korzystać z szeroko rozumianej rehabilitacji, zmierzającej do poprawy ich rozwoju ogólnego, zaradności osobistej, sprawności psychofizycznej oraz przystosowania do funkcjonowania społecznego.

Na terenie powiatu łomżyńskiego działa Warsztat Terapii Zajęciowej w Marianowie. Powstał 1 grudnia 1999 roku, a rozpoczął swoją działalność 3 lutego 2000 roku. Warsztat funkcjonuje na podstawie umowy w sprawie prowadzenia i finansowania kosztów działalności Warsztatu Terapii Zajęciowej zawartej pomiędzy Powiatem Łomżyńskim a Stowarzyszeniem „Rodzice Dzieciom Troski Specjalnej” w Marianowie. WTZ w Marianowie jest placówką typu dziennego przeznaczoną dla 35 niepełnosprawnych intelektualnie uczestników. Z ogólnej liczby 35 uczestników, 13 to mieszkańcy Miasta Łomża, zaś pozostali to mieszkańcy powiatu łomżyńskiego. Powiaty te partycypują w kosztach utrzymania swoich mieszkańców. Warsztat mieści się w budynku byłego internatu Zespołu Szkół Centrum Kształcenia Rolniczego w Marianowie.

Podstawą finansowania działalności WTZ w Marianowie są środki Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych przyznane na działalność Warsztatu w 2019 roku w wysokości 633.360 zł, oraz środki powiatu łomżyńskiego przyznane na podstawie umowy zawartej w dniu 18 marca 2019 r. w sprawie przekazania i rozliczenia dotacji celowej na dofinansowanie kosztów działania WTZ w części nieobjętej dofinansowaniem PFRON w wysokości 70 373,33 zł.

Warsztat Terapii Zajęciowej w Marianowie otrzymał środki finansowe na rok 2019 w łącznej wysokości **703 733,33 zł.**

<i>Nazwa WTZ</i>	<i>Dofin. PFRON 90%</i>	<i>Dofin. Starostwo Powiatowe w Łomży</i>	<i>Dofin. Miasto Łomża</i>	<i>100% kosztów działalności w 2019 roku</i>
WTZ w Marianowie – 35 uczestników	633 360 zł	42 256,38 zł	28 116,95 zł	703 733,33 zł

Kadra Warsztatu Terapii Zajęciowej w Marianowie:

- Liczba osób zatrudnionych – **14** osób na umowę o pracę,
- Liczba etatów – **11**.

Tabela 8: Rodzaj i kierunek wykształcenia kadry WTZ:

Rodzaj wykształcenia	Liczba osób	Stanowisko	Wykształcenie i dodatkowe kwalifikacje
Wyższe magisterskie	6	Psycholog	mgr psychologii pracy, studium doradztwa zawodowego, studia podyplomowe z oligofrenopedagogiki
		Główna księgowa	mgr finanse i rachunkowość przedsiębiorstw
		Instruktor terapeuta pracownia przyrodnicza	mgr pedagogiki opiekuńczo-wychowawczej, terapeuta zajęciowy
		Instruktor terapeuta pracownia muzykoterapeutyczna	mgr. Filologii polskiej studia podyplomowe oligofrenopedagogiki
		Instruktor terapeuta pracownia malarstwa i rękodzieła	mgr pedagogiki specjalnej
		Specjalista ds. rewalidacji	mgr pedagogiki rewalidacyjnej
Licencjat	1	Dyrektor	lic. pedagogiki niepełnosprawnych intelektualnie, kurs z zakresu wsparcia dla WTZ i zatrudniania osób niepełnosprawnych na chronionym rynku pracy
Średnie zawodowe	5	Instruktor terapeuta pracownia edukacji technicznej	Instruktor terapii uzależnień, opiekun medyczny
		Instruktor terapeuta pracownia przystosowania do życia codziennego	opiekun w domu pomocy społecznej
		Instruktor terapeuta pracownia multimedialna i technik graficznych	technik fizjoterapii
		Instruktor terapeuta pracownia ceramiczna	studium pedagogiczne
		Pracownik gospodarczy	technik rolnictwa
Zawodowe	1	Kierowca	prawo jazdy kategorii A, B, C

Uczestnicy Warsztatu Terapii Zajęciowej w Marianowie:

W okresie sprawozdawczym na zajęcia w placówce uczęszczało 36 osób niepełnosprawnych. Wszyscy uczestnicy posiadali ważne orzeczenia o niepełnosprawności w stopniu umiarkowanym i znacznym oraz wskazanie do terapii zajęciowej.

Liczba uczestników warsztatu: 35 osób – stan na 31.12.2019 r.

Podział uczestników ze względu na płeć:

- liczba kobiet – 18,
- liczba mężczyzn – 17.

Przedział wiekowy	Ilość osób
25 – 30	7
31 – 40	13
41 – 50	12
51 - 56	3

Stopień niepełnosprawności	Liczba osób
Znaczny	24
Umiarkowany	11

Tabela 9: Rodzaj niepełnosprawności uczestników WTZ według schorzenia wiodącego (liczba osób).

Rodzaj niepełnosprawności wiodącej	Symbol niepełnosprawności	Ilość osób	W tym osoby z niepełnosprawnością sprzężoną
Upośledzenie umysłowe	01-U	15	4
Choroby psychiczne	02-P	14	4
Zaburzenia głosu, mowy i choroby słuchu	03-L	-	-
Choroby narządu wzroku	04-O	-	-
Upośledzenie narządu ruchu	05-R	-	-
Epilepsja	06-E	1	1
Choroby układu oddechowego i krążenia	07-S	-	-
Choroby układu pokarmowego	08-T	-	-
Choroby układu moczowo-płciowego	09-M	-	-
Choroby neurologiczne	10-N	5	5
Inne	11-1	-	-
RAZEM		35	14

WTZ jest placówką pobytu dziennego, czynną od poniedziałku do piątku w godzinach od 7:45 do 16:00. Terapia zajęciowa w zakresie rehabilitacji społecznej i zawodowej odbywa się zgodnie z programami poszczególnych pracowni oraz zgodnie z indywidualnymi programami w grupach 5 osobowych, w 7 pracowniach terapeutycznych:

- pracownia przystosowania do życia codziennego,
- pracownia malarstwa i rękodzieła,
- pracownia ceramiczna,
- pracownia muzyki i teatru,
- pracownia edukacji technicznej,
- pracownia multimedialna i technik graficznych,
- pracownia przyrodnicza.

Każdy z uczestników realizuje indywidualny program rehabilitacji i terapii, który jest tworzony i weryfikowany na podstawie zgromadzonych dokumentów, wywiadu z rodziną, obserwacji, działań i zachowania w Warsztacie. Program jest realizowany w pracowni wiodącej i innych pracowniach według indywidualnych potrzeb. Prowadzone jest także wsparcie psychoterapeutyczne oraz rehabilitacja lecznicza w zakresie fizjoterapii. W programie terapeutycznym warsztatu przewidziane jest także prowadzenie zajęć poza godzinami pracy i siedzibą Warsztatu. Realizowane w WTZ indywidualne programy rehabilitacji i terapii są autorskimi programami tej placówki. Zostały one podzielone na działy: formy i metody rehabilitacji, zakres i planowane efekty rehabilitacji, formy współpracy z rodziną oraz osoby odpowiedzialne za realizację programu. Programy są co roku oceniane, modyfikowane i doskonalone. Rada Programowa Warsztatu dokonuje oceny postępów w rehabilitacji każdego uczestnika co pół roku i co trzy lata oceny kompleksowej. W WTZ uczestnicy odbywają trening ekonomiczny w formie gotówkowej. Główne przeznaczenie środków finansowych z treningu ekonomicznego przez uczestników Warsztatu to realizacja ich potrzeb socjalnych.

Rada Programowa Warsztatów dokonuje oceny postępów w rehabilitacji każdego uczestnika co pół roku a co trzy lata następuje ocena kompleksowa. Ocena postępów uczestnika przeprowadzana jest według dynamiki postępów uczestników w Warsztatach Terapii Zajęciowej.

VI. Projekt „Liderzy Kooperacji”

Projekt partnerski „Liderzy Kooperacji” jest realizowany w ramach Programu Operacyjnego Wiedza, Edukacja, Rozwój, współfinansowanego ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego na lata 2014 – 2020, Oś Priorytetowa II Efektywne polityki publiczne dla rynku pracy, gospodarki i edukacji, Działanie 2.5 Skuteczna Pomoc Społeczna.

Projekt jest realizowany na terenie województw: lubelskiego, mazowieckiego, podkarpackiego, **podlaskiego** i świętokrzyskiego, tworzących Makroregion. Czas trwania projektu: od 01.04.2018 r. do 31.03.2021 r., a jego celem jest opracowanie oraz wprowadzenie Modelu kooperacji w współpracy instytucji pomocy społecznej i integracji społecznej z podmiotami osobnych polityk sektorowych, które są kluczowe z punktu widzenia walki z ubóstwem gmin wiejskich oraz wykluczenia społecznego.

W wyniku wdrożenia projektu na terytoriach objętych Modelem kooperacji wzrośnie poziom wiedzy oraz potencjału odpowiednich organów pomocy publicznej w zakresie włączenia społecznego. Działania pomocowe będą prowadzone z pełnym uwzględnieniem specyfiki danego regionu. Opracowany zostanie również system wsparcia rodzin będących w trudnej sytuacji materialnej oraz aktywizację społeczną i pomoc w ich usamodzielnieniu.

Głównymi przesłankami do realizacji projektu były raporty z 5 w/w województw z 2014 r. Współpraca instytucji pomocy społecznej z innymi instytucjami na terenie gminy, powiatu, województwa zajmującymi się pomocą i wsparciem rodzin i jej wpływ na skuteczność działań pomocy społecznej, realizowanych w ramach projektu Koordynacja na rzecz aktywnej integracji.

W wyżej wymienionych badaniach wskazano bariery utrudniające współpracę między organizacjami pozarządowymi w zakresie wsparcia rodziny (m.in.):

- niespójne i nieprecyzyjne przepisy prawne,
- niewystarczająca liczba instytucji wspierających rodzinę,
- niewystarczający przepływ informacji,

- niechęć do współpracy ze strony innych instytucji wynikająca z dużej ilości formalności koniecznych do podjęcia współpracy,
- niewystarczająca znajomość zadań realizowanych przez inne instytucje.

Na podstawie raportu wyróżniono potrzeby, które zminimalizowałyby wskazane bariery:

- 1) Wypracowanie modelu przepływu informacji.
- 2) Stworzenie sieci współpracy międzyinstytucjonalnej.

Celem projektu jest wypracowanie i wdrożenie Modelu Kooperacji pomiędzy instytucjami pomocy i integracji społecznej, a podmiotami innych polityk sektorowych istotnych z punktu widzenia włączenia społecznego i zwalczania ubóstwa w gminach wiejskich.

Projekt zakłada pośrednie wsparcie rodzin i osób będących w trudnych sytuacjach życiowych. W opisie Modelu Kooperacji zostaną zawarte metody współpracy oraz sposoby przepływu informacji, w celu ukształtowania ostatecznego zestawu usług dla rodziny czy środowiska. Umożliwi to wielozakresowe, kompleksowe wspieranie rodzin, poprzez zwiększenie jakości i systematyczności współpracy między instytucjami pomocowymi. Model kooperacji zostanie wdrożony w gminach wiejskich, jednak obejmować będzie instytucje z dwóch poziomów samorządów - gminnego i powiatowego. Adresatami projektu są osoby, które bezpośrednio pracują na rzecz osób i rodzin w trudnej sytuacji życiowej.

Realizacja projektu wpłynie na:

- wzmocnienie potencjału instytucji działających na rzecz włączenia społecznego,
- włączenie zasobów różnych sektorów (tj. edukacji, ochrony zdrowia, policji, wymiaru sprawiedliwości, kultury, sportu i rekreacji) w kompleksowe wsparcie osób, rodzin w trudnej sytuacji życiowej,
- profesjonalizację działań pomocowych i współpracy poprzez systemową kooperację,
- wzrost wiedzy i umiejętności podmiotów pomocowych i sektorowych w zakresie efektywnej kooperacji,
- opracowanie instrumentu zapewniającego wielowymiarowe, systemowe wsparcie osób i rodzin w wypełnianiu ról i aktywności w lokalnych społecznościach,
- aktywizację społeczną i stworzenie możliwości usamodzielnienia osób i rodzin.

Projekt jest podzielony na 4 etapy - Kamienie Milowe:

- **I Kamień Milowy** (termin realizacji kwiecień 2018 r. - marzec 2019 r.) – Opracowanie założeń Modelu Kooperacji.
- **II Kamień Milowy** (termin realizacji kwiecień 2019 r. - wrzesień 2020 r.) – Testowanie wypracowanego Modelu Kooperacji.
- **III Kamień Milowy** (termin realizacji październik 2020 r. - grudzień 2020 r.) – Podsumowanie testów Modelu Kooperacji. Opracowanie raportu z rezultatami.
- **IV Kamień Milowy** (termin realizacji styczeń 2021 r. - marzec 2021 r.) - Realizacja działań edukacyjno-szkoleniowych. Prezentacja rezultatów testu i wypracowanych rekomendacji.

Powiat Łomżyński, na mocy Porozumienia z dnia 15.06.2018 r., zawartego z Regionalnym Ośrodkiem Polityki Społecznej w Białymstoku, podjął współpracę w zakresie wypracowania założeń do Modelu Kooperacji podczas I Kamienia Milowego Projektu, m.in. w ramach cyklicznych spotkań Gminno - Powiatowego Zespołu Kooperacji, zrzeszającego przedstawicieli różnych instytucji z terenu Powiatu Łomżyńskiego. Porozumienie o współpracy zostało zawarte pomiędzy Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie w Łomży, Ośrodkiem Pomocy Społecznej w Piątnicy, Zespołem Kuratorskiej Służby Sądowej Sądu Rejonowego w Łomży, Wojewódzkim Ośrodkiem Profilaktyki i Terapii Uzależnień, Komendą Miejską Policji w Łomży, Powiatowym Urzędem Pracy w Łomży, Poradnią Psychologiczno – Pedagogiczną nr 1 w Łomży, Ośrodkiem Interwencji Kryzysowej, Gminną Komisją Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Stowarzyszeniem Rozwoju Gminy Piątnica dzięki czemu przedstawiciele w/w instytucji weszli w skład zespołu roboczego.

Spotkania Powiatowego Zespołu Kooperacji Gminy Piątnica odbywały się raz w miesiącu w okresie od lipca do grudnia 2018 r.,

W wyniku rekrutacji do udziału w II Kamieniu Milowym (tj. testowaniu Modelu Kooperacji w Gminach Wiejskich) zostały zakwalifikowane następujące powiaty i gminy:

1. gmina Narewka – powiat hajnowski
2. gmina Kolno – powiat kolneński
3. gmina Łomża – powiat łomżyński
4. gmina Piątnica – powiat łomżyński

5. gmina Wysokie Mazowieckie – powiat wysokomazowiecki
6. gmina Kobylin-Borzemy – powiat wysoko mazowiecki

Od lipca 2019 r. rozpoczęła się realizacja kolejnego etapu, tzw. II Kamienia Milowego projektu partnerskiego pt. „Wypracowanie i wdrożenie modeli kooperacji pomiędzy instytucjami pomocy społecznej i integracji społecznej a podmiotami innych polityk sektorowych, m.in. pomocy społecznej, edukacji, zdrowia, sądownictwa i policji pn. „Liderzy Kooperacji”. II etap realizacji projektu „Liderzy Kooperacji” potrwa do września 2020 r.

Przypominamy, że Projekt Liderzy kooperacji realizowany jest na terenie powiatu łomżyńskiego na rzecz 2 gmin wiejskich: Łomża i Piątnica na podstawie zawartych Porozumień o współpracy pomiędzy Województwem Podlaskim/Urzędem Marszałkowskim Województwa Podlaskiego, Powiatem Łomżyńskim a Gminami Łomża i Piątnica w ramach Programu Operacyjnego Wiedza, Edukacja, Rozwój, Oś Priorytetowa II Efektywne polityki publiczne dla rynku pracy, gospodarki i edukacji, działanie 2.5 Skuteczna pomoc społeczna finansowanego ze środków EFS na lata 2014-2020.

Zawiązано na terenie powiatu łomżyńskiego dwa Partnerskie Zespoły Kooperacji, złożone z instytucji i służb z terenu powiatu i gmin, które zajmują się wdrażaniem i testowaniem opracowanego modelu Kooperacji na terenie wybranych gmin. Udział w pilotażu projektu umożliwia mieszkańcom gmin skorzystanie z pakietu socjalnego, który zakłada sfinansowanie działań zapobiegających wykluczeniu społecznemu osób dorosłych, dzieci i środowiska lokalnego takich jak: poradnictwo, diagnostyka, terapia, edukacja społeczności oraz szkolenia kompetencyjne dla kadr.

Ponadto w ramach Projektu, powiaty oraz gminy będą miały możliwość udziału w nieodpłatnych szkoleniach dotyczących m.in. komunikacji społecznej i interpersonalnej, negocjacji, budowania efektywnej kooperacji, metod pracy z rodziną lub grupą osób, superwizji grupowej, a także skorzystają z badań fokusowych oraz wsparcia doradczego.

Uczestnicy Partnerskich Zespołów Kooperacji z terenu województwa podlaskiego byli na 3-dniowym partnerskim spotkaniu wymiany doświadczeń w ramach Szkoły Kooperacji – poziom regionalny, które odbyło się w dniach 6-8 listopada 2019 r., w Lublinie.

Spotkanie było skierowane do przedstawicieli Wojewódzkiego Zespołu Kooperacji oraz członków Partnerskich Zespołów Kooperacji z terenu województwa podlaskiego.

Cel spotkania:

- wymiana doświadczeń Partnerskich Zespołów Kooperacji, spostrzeżeń, omówienie wyników badań fokusowych,
- podsumowanie pilotażu Modelu Kooperacji w gminach, prezentacja wyników pilotażu przez przedstawicieli poszczególnych Partnerskich Zespołów Kooperacji,
- wypracowanie wspólnych wniosków i założeń do końcowego sprawozdania z pilotażu, przygotowanie rekomendacji i wspólnych uwag do Modelu Kooperacji.

Szkolenie: Szkoła Kooperacji Poziom Regionalny – Szkoleniowy Etap Rozszerzony w związku z realizacją projektu partnerskiego pn. „Liderzy kooperacji”, Szkolenia skierowane są do członków Partnerskich Zespołów Kooperacji, działających w gminach wiejskich województwa podlaskiego, które uczestniczą w Projekcie. Celem szkoleń jest poszerzenie wiedzy z zakresu współpracy, kooperacji i partycypacji podczas wdrażania Modelu Kooperacji w Gminach Wiejskich, w tym:

- Komunikacja społeczna i interpersonalna,

- Kanały przepływu informacji,
- Negocjacje,
- Kooperacja i konfrontacja,
- Lider kooperacji – cechy, umiejętności, kompetencje,
- Partycypacja/kooperacja w samorządzie lokalnym – korzyści dla władz, samorządu i mieszkańców,
- Monitoring i ewaluacja kooperacji,
- Warsztaty trwałości działań kooperacji,
- Analiza przykładowych dobrych praktyk wraz z przyjętymi lokalnie dokumentami gmin/powiatów.
- Projektowanie zmian w gminach/powiatach, wdrażanie projektów,
- Proces konsultowania (stan prawny, przegląd technik i narzędzi konsultacyjnych, korzyści wynikające z konsultacji).

W dniu 21 lutego 2020 r., w Urzędzie Marszałkowskim Województwa Podlaskiego w Białymstoku, w ramach projektu partnerskiego „Liderzy Kooperacji”, zorganizowano spotkanie szkoleniowe pn. „Kalkulator kosztów zaniechania jako narzędzie do pracy radnych i władz lokalnych”. Uczestnikami spotkania byli radni gmin wiejskich i radni powiatowi oraz animatorzy Partnerskich Zespołów Kooperacji z terenu województwa podlaskiego, uczestniczących w projekcie „Liderzy Kooperacji”. Część merytoryczna spotkania, przeprowadzona przez Konsultanta Prawnego oraz Doradcę, dotyczyła aspektów prawnych i metodycznych realizacji zadań z obszaru pomocy społecznej. Część szkoleniowa, miała na celu przedstawienie uczestnikom Kalkulatora Kosztów Zaniechania jako innowacyjnej odpowiedzi na problem braku użytkowych narzędzi do prowadzenia aktywnej lokalnej polityki społecznej.

Warsztaty diagnostyczne rodzin wytypowanych do testowania modelu odbyły się we wrześniu 2019r i styczniu 2020r., wyłoniono po 5 rodzin z Gminy Piątница i Łomża.

WYKAZ POTRZEB W ZAKRESIE POMOCY SPOŁECZNEJ NA 2020 ROK

1. Współpraca z jednostkami organizacyjnymi pomocy społecznej z terenu powiatu łomżyńskiego w zakresie świadczonych usług.
2. Pozyskiwanie środków na wspieranie osób niepełnosprawnych w ramach programów PFRON.
3. Opracowanie „Powiatowego Programu Profilaktycznego na lata 2020 – 2023”.
4. Zatrudnienie prawnika i psychologa (w tym o charakterze interwencyjnym) na potrzeby klientów PCPR.
5. Zorganizowanie konferencji poświęconej przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie.
6. Podejmowanie działań związanych z profilaktyką dotyczącą przemocy.
7. Zwiększenie miejsc pobytu dziennego w Środowiskowym Domu Samopomocy w Kownatach.
8. Podejmowanie działań związanych ze zwiększaniem świadomości społecznej dot. środowiska osób niepełnosprawnych (konkurs plastyczny).
9. Wdrażanie działań dotyczących pracy modelem kooperacji w ramach projektu Liderzy Kooperacji.

WYKAZ POTRZEB W ZAKRESIE PIECZY ZASTĘPCZEJ NA 2020 ROK

1. Promowanie rodzicielstwa zastępczego w celu pozyskiwania kandydatów na rodziny zastępcze (konkurs plastyczny).
2. Utworzenie na terenie powiatu łomżyńskiego jednej rodziny zastępczej zawodowej (o charakterze pogotowia rodzinnego – o ile będzie taka potrzeba).
3. Zatrudnienie psychologa z doświadczeniem, którego obowiązkami będzie m.in.: badanie motywacji i predyspozycji do bycia rodziną zastępczą, uczestnictwo w posiedzeniach zespołów ds. oceny sytuacji opiekuńczo – wychowawczej dzieci, prowadzenie warsztatów / terapii z rodzinami zastępczymi i dziećmi.
4. Kontynuowanie spotkań grupy wsparcia dla rodziców zastępczych przeżywających trudności opiekuńczo – wychowawcze.
5. Współpraca z Centrum Pieczy Zastępczej w Łomży w celu realizacji zadań z systemu pieczy zastępczej.
6. Zapewnienie dla rodzin zastępczych, rodzin biologicznych, nieodpłatnej pomocy prawnej, zwłaszcza z zakresu prawa rodzinnego i majątkowego (ograniczanie / pozbawienie / przywrócenie władzy rodzicielskiej, ustalanie opiekunów prawnych, rozwody, podział majątku, rozpoczęcie egzekucji komorniczej) oraz zabezpieczenia społecznego.